

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav Dálného východu

Diplomová práce

Kateřina Danišová

**Obraz čínsko-japonské války v kultuře jako součást japonského
nacionalismu**

Reflection of the Sino-Japanese War in Culture as a Part of the Japanese
Nationalism

Praha 2014

Vedoucí práce: Mgr. David Labus, Ph.D

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat Mgr. Davidu Labusovi, Ph.D., za vedení práce, cenné rady a připomínky.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 31. srpna 2014

.....
Kateřina Danišová

Klíčová slova (česky)

První čínsko-japonská válka (1894-1895), japonský nacionalismus, tisk v období Meidži, válečné dřevotisky, Kunikida Doppo, Kokumin šinbun, Kobajaši Kijočika, japonské vztahy s Čínou a Koreou, japonská společnost období Meidži, japonská kultura období Meidži.

Klíčová slova (anglicky):

The First Sino-Japanese war (1894-1895), Japanese nationalism, Meiji period press, war woodcut prints, Kunikida Doppo, Kokumin shinbun, Kobayashi Kiyochika, Japanese relations with China and Korea, Meiji period Japanese society, Meiji period Japanese culture.

Abstrakt (česky)

Práce se zabývá počátky japonského nacionalismu. Zkoumá roli, jakou v jeho zrodu sehrála čínsko-japonská válka v letech 1894 až 1895 ve vztahu k ostatním činitelům formujícím národní vědomí. Mezi ně patřily aktivity vlády, jako reformace vzdělávacího systému či armády a snaha zdůraznit osobu císaře jakožto symbol japonského národa, a dále činnost intelektuální vrstvy, která společnost ovlivňovala především prostřednictvím novinové tvorby.

Důraz je kladen na význam především dobových médií (noviny, ilustrované časopisy, dřevorezy) a rané moderní divadelní tvorby pro rozšíření národního vědomí mezi obyvatelstvo a na to, jakým způsobem zobrazení čínsko-japonské války v těchto médiích ovlivnilo pohled Japonců na sebe samé a na okolní státy.

Abstract (in English):

This thesis deals with the beginnings of the Japanese nationalism. It examines the role of the Sino-Japanese war of 1894-1895 in these beginnings in relation to other national consciousness forming factors. Governmental activities, such as education system and army reforms, and the effort to stress the emperor as a symbol of the Japanese people, and also activities of the intellectual strata, who influenced the society mainly through journalism, were especially prominent among them.

It stresses the importance of the period media (newspapers, illustrated magazines, woodcut prints) and early modern theatre to the spread of the national consciousness among masses. It also shows how the way the war was conveyed in the media influenced the view the Japanese had of themselves and of the neighbouring countries.

Obsah

1 Úvod.....	9
2 Národ, nacionalismus a jejich kulturní projevy.....	12
3 Činitelé formující nacionalismus v Japonsku.....	16
3.1 Vzdělávací systém a Císařský edikt o vzdělání.....	16
3.2 Vyjednávání o revizi nerovnoprávných smluv.....	18
3.3 Císař jako symbol.....	20
3.4 Předválečné vztahy s Čínou a Koreou	21
3.5 Intelektuálové, hnutí a společnosti	24
4 Čínsko-japonská válka 1894-1895.....	29
4.1 Válečné události.....	29
4.2 Zobrazení válečných událostí v populární kultuře a jeho vliv na utváření celospolečenské nálady.....	34
4.2.1 Chrabří hrdinové.....	34
4.2.2 Oblast mediálně-literární.....	35
4.2.2.1 Zprávy z centra dění.....	38
4.2.2.2 Románová tvorba v novinách.....	41
4.2.2.3 Časopisy s válečnou tematikou.....	42
4.2.2.4 Válečné dřevorezy.....	45
4.2.3 Oblast divadelní.....	48
4.2.4 Další projevy válečného nadšení.....	50
4.3 Vliv čínsko-japonské války na japonskou společnost.....	52
5 Závěr.....	57
6 Seznam použité literatury.....	59
6.1 Primární prameny.....	59
6.2 Sekundární prameny.....	59
7 Seznam tiskovin.....	62
8 Seznam obrázků.....	63
9 Obrazová příloha.....	67

Předmluva

Během období Meidži byly položeny nejen základy moderního japonského státu, ale také zformován japonský národ. Čínsko-japonská válka v letech 1894 až 1895 výrazným způsobem přispěla k tomu, že se Japonci začali považovat za příslušníky jednoho národa a také dále k tomu, že na tuto příslušnost začali být hrdí. Bohužel, k této hrdosti došli vyvyšováním se nad sousední národy. Již zde je tedy možné nalézt kořeny konfliktů, které otřásly 20. stoletím.

Práce je rozdělena do tří částí. První představuje širší kontext národa, nacionalismu a jejich projevů v kultuře a umění. Vzhledem k tomu, že formování národů bylo poměrně dlouhodobým procesem, rozhodla jsem se oproti zadání rozšířit období zkoumané v tomto oddíle na celé 19. století, ačkoli se jinak práce zabývá pouze událostmi jeho konce.

Druhá část se zaměřuje na činitele a události, které měly význam pro formování japonského národního vědomí před čínsko-japonskou válkou. Jde zejména o aktivity řízené vládou, jako bylo šíření ideje osoby císaře jakožto symbolu japonského národa pomocí vzdělávacího systému a konskripčního modelu armády. Významná byla také činnost intelektuální vrstvy, která svou snahu pozvednout obyvatele Japonska vykonávala především prostřednictvím tisku.

Třetí část je poté věnována válečným událostem a tomu, jak byly tyto události zaznamenávány a předkládány japonské společnosti. Základem této části je rozbor primárních pramenů, a sice výběru dřevorezů od různých autorů (Kobajaši Kijočiky, Ogaty Gekkóa, Mizuno Tošikaty, Utagawy Kokunimasy, Watanabe Nobukazua), souboru válečných reportáží (*Dopisy bratříčkovi* od Kunikidy Doppa¹) a dvou publikací časopisového typu (*Čínsko-japonská válka v obrazech: na památku japonských krajanů*² a *Obrázkové svitky z čínsko-japonské války: bitva na řece Jalu*³), s ohledem na nacionalistické prvky, které se v nich vyskytují.

Pro přepis japonštiny, čínštiny a korejštiny je v textu práce použito české transkripce. Kurzíva slouží k označení transkribovaného japonského textu, japonských odborných termínů, přeložených titulů tiskovin a názvů dokumentů. Jména osob jsou uváděna tak, jak je v zemi jejich původu zvykem, v případě Japonců, Číňanů a Korejců tedy v pořadí příjmení jméno.

---

1 KUNIKIDA, Doppo, 1908. *Aitei cúšin*. Tókjó: Sakura šobó.

2 *Niššin sensó gahó: Nihon kokumin no kinen*, 1894. Ed. KAN'EI Jamazaki. Tókjó: Kokkadó.

3 *Niššin sensó emaki: dai nana Kókaisen no maki*, 1895. Ed. SUZUKI Šútaró. Ilust. GOTÓ Tokudžiró. Tókjó: Šun'jódó.

U odborných termínů a různých názvů je uveden český překlad, zápis ve znacích a jejich transkripce do latinky. Tituly tiskovin jsou, pokud to bylo možné a vhodné, přeloženy do češtiny a v textu je pak používán tento překlad. Při prvním výskytu je také u významných deníků uvedeno období, ve kterém vycházely pod tím názvem, který je v textu uveden. Pro přehlednost je seznam titulů, které se v práci vyskytují, uveden na konci práce.

Součástí práce je obrazová příloha, číslování odkazů v textu na tuto přílohu není chronologické. V popisku obrázku je kvůli přehlednosti zapsána pouze zkrácená citace, v celé délce je uvedena v seznamu obrázků, který příloze předchází.

Citace jsou uváděny přímo v textu pomocí formátu (autor, rok vydání, stránka), v úplné citaci na konci práce je použito tomu odpovídajícího formátu, kdy rok vydání následuje již za jménem autora.

1 vod

Tak řirok pojmy, jako je národ, nacionalismus, kultura nebo umění, nabízejí nepřebern množství pstup k jejich studiu. To jiř dávno nn vsadn doménou jediného oboru, naopak, tyto pojmy lze nahlízet z historického, sociologického, politologického i třeba psychologického úhlu pohledu. řirok spektrum názorů vřak přispívá k tomu, že k těmto pojmut nemůžeme přradit jednoznačnou definici,⁴ coř jejich zkoumání nadále komplikuje.

V souasn době pevařuje trend, kter národ definuje poměrně řiroce: jako urit typ představy společenství jakořto sdlenho předmětu kulturn a politick identity. (Doak, 2007a, s. 10) Nacionalismus pak označuje snahu vytvořit z národa středn zdroj společenského a politického řivota. (Doak, 2007a, s. 5)

Nicméně, bez ohledu na obtřnou definovatelnost, se vdom národa stalo nepostradatelnou součastí nařich řivot. V dneřn době můžeme klidn být bez nbořenskho i politického pesvden, ale kolik asi existuje lid, kter by byli bez národnosti? Můžeme sice přjt o občanství, ale k národnosti se hlsme dobrovoln, na zklad vlastního cten, a tedy nám ji nemůže nikdo vzít.

Přsluřnost k nějakému národu se pro nás stala natolik samozřejmou, že je obtřn si představit, že tomu tak nebylo vřdy. Národ a potařmo národní stát je vřak relativn moderní jev. První státy na národním zklad vznikly během americk války za nezávislost (1775-1783), a s Velkou francouzskou revolucí (1789-1799) se jejich idea prenesla do Evropy. Období přerodu staletch řř, ve kterých pod vládnoucí dynastií vedle sebe řila celá řada jazykov a kulturn odliřnch skupin obyvatel, v národní státy zde skončilo po první svtov válce.

Domnívám se, že do Asie se idea národa zejm dostala spolen s evropskými kolonizátory a že vzrůstající snahy imperiálních mocností o poslen sv nadvlády paradoxn poskytly řivnou pudu pro sny o národních státech i v koloniích. K jejich naplnn vřak často docházelo ař po druhé svtov válce.

---

4 Přehled vývoje náhledu na národ a nacionalismus od konce 19. století do druhé poloviny 20. století nabízí například Miroslav Hroch ve svém dle *Národy nejsou dílem náhody*, v kapitole *Spory o výklad a definici* (s. 16-47). V této knize se pak dále zabývá faktory, na kterých jednotliv evropsk národy stavěly v 19. století svou identitu, a činnostmi, kter ve snaze národ utvářet vykonávali jeho přsluřnci. (HROCH, Miroslav, 2009. *Národy nejsou dílem náhody: přiny a předpoklady utváření moderních evropských národů*. Vyd. 1. Praha: Sociologick nakladatelství. ISBN 978-80-7419-010-0.)

Poté, co se Japonsko opět otevřelo kontaktům se světem, se myřlenka národa ve 2. polovině 19. století dostala i sem. Ačkoli ke kolonizaci Japonska nedošlo, jeho vláda a inteligence si byly dobře vědomy nebezpečí, kter pro n rozpnav mocnosti představovaly. Řeřenm pro n bylo vytvořen státu, kter bude nejen bohat a vojensky siln (*fukoku kjhei*, 富国強兵), ale bude také jednotn. Úspěšnost této snahy Japonsko demonstrovalo stejn, jako to činily státy, které k němu myřlenku národa přinesly, a na prahu 20. století se samo stalo koloniln zem.

Tomu předcházela v letech 1894 až 1895 čínsko-japonsk válka (*niřřin sens*, 日清戰争), což byla nejen první moderní válka, do které Japonsko vstoupilo, ale také první válka, do kter se japonřt vojáci vypravili umírat za svoji zemi.

Po předcházejících 26 let se prostřednictvm reforem vláda snaila japonskou společnost sjednotit s pomocí konceptu *národní pospolitosti* (*kokutai*, 国体), jejímž symbolem byl císař.⁵ Zároveň s ní se o probuzen národního vdom snažili rzn intelektuálové, jako byl Fukuzawa Jukii, a společnosti i politick hnutí, například Hnutí za svobodu a obansk práva (*Dij minken und*, 自由民権運動).

Ústava Meidži roku 1889 označila obyvatele Japonska za poddan (*šinmin*, 臣民). Pro mnoho intelektuálů a politiků ale takov role lidu v japonskm stt nebyla dostaten, a tak se na konci 80. let formuj skupiny jako Patel národa (*Min'jša*, 民友社) a Společnost pro politickou výchovu (*Seikjša*, 政教社), kter se snaží nalézt esenci národa (*kokusui*, 国粹), a tm Japonce pozvednout. (Doak, 2007b, s. 532-533)

Národní vdom se nicméně masov rozřřilo a s čínsko-japonskou válkou. Domnívám se, že k tomu výraznou mrou přispěla dobov média. Podrobněji se touto problematikou budu zabývat ve tvrt kapitole.

Postoj, kter vřak Japonci v honbě za pozvednutm vlastního národa na konci 19. století zaujali vi in a Koreji, určil směr k tragickm událostem první poloviny století dvacátého, jejichž ozvěna komplikuje japonsk vztahy s asijskými sousedy dodnes. Abychom odhalili kořeny těchto problémů, je, myřlm, nutné zkoumat právě dobu, kdy se obyvatele jednotlivých vesnic a mřt začali považovat za Japonce.

5 Tmto konceptem se vřak ji roku 1825 v *Nov tezi* (*řinron*, 新論) zabýval Aizawa Seiřisai, učenec ze řkoly Mito. Pro něj vřak koncept *kokutai* nepředstavoval nástroj k sjednocen národa, ale k vymezen se vůči cizincům, kter se začali blížit k japonskm břehům. (Doak, 2007b, s. 530)

Kevin M. Doak, vznamny badatel na poli japonského nacionalismu,⁶ upozorňuje na to, že japonřtina označuje národ, potažmo nacionalismus, dvojím způsobem. Výrazy *minzoku* (民族) a *minzokuřugi* (民族主義) odkazují k národu a nacionalismu na etnickm zklad, kdežto slova *kokumin* (国民) a *kokuminřugi* (国民主義) odkazují spíše k politick rovině těchto pojmů, tedy nrodnmu státu, jehož přisluřnci nemusejí být etnicky spřznn. (Doak, 2007a , s. 2-3)

Pro konec 19. století, kdy je předmtem vřeobecnho usilí vytvořen fungujícího moderního státu, je typitjř právě termín *kokumin*. Etnický nacionalismus je pak spojován spíše s expanzionistickm panasijskm smřlenm pottku 20. století. (Doak, 2007b, s. 535-536) K propojen těchto dvou náhledů dořlo před druhou světovou válkou zahrnutm etnického rozměru do konceptu *kokutai*. (Doak, 2007b, s. 538)

Rétorika, kter kladla dřaz na koncept *kokutai* jako na základ japonsk národní identity, byla umlena s porzkou a následnou okupací Japonska. Tm dořlo k odstřizen politick roviny, kter nacionalismus opřala o stát. Poválen hledání národní identity se tedy posouvá etnickm a kulturním směřem, vztah národa a státu vřak zůstává v Japonsku problematick dodnes. (Doak, 2007b, s. 539-541)

---

⁶ Toto studium shrnul v knize *A history of nationalism in modern Japan: placing the people* (DOAK, Kevin M. *A history of nationalism in modern Japan placing the people*. Leiden: Brill, 2007. ISBN 978-904-7411-826.)

2 Národ, nacionalismus a jejich kulturn projevy

Vzhledem k tomu, že proces formování národa je vzdy velice individuln, není mozn nalézt njak univerzln platn schéma, jak se tento proces projevuje v kultuře. Pro japonskou modernizaci, tedy pro období, kdy se v Japonsku utvr národní vdom, byly velkm vzorem evropsk monarchie. Konfrontace se zpadn kulturou také představovala velkou vyzvu pro japonsk umělce. Ráda bych tedy pblzila nkter mozn vztahy kultury a národa prv na pkladu Evropy 19. století. Za velice prehledn považuji rozdlen, kter nabízí Miroslav Hroch ve své práci *Národy nejsou dílem náhody*. Proces formování národů zde klasifikuje do 3 typů, ve kterých se vztah kultury a nacionalismu liř podle prosřed, kde toto formování probíhá.

V dneřn době pojem kultura zahrnuje opravdu řirok spektrum lidských činností. Pro intelektuály 19. století vřak znamenala pdevřm vrcholn díla literárního, hudebního a výtvarného umění, ve kterých spatřovali výraz a doklad národní svbytnosti. V pripad formování národa v rámci jíž existujícího „národního“ státního celku (tedy např. Francie nebo Anglie) bylo středn snahou národních buditel popularizovat tato umleck díla mezi lidem. Tento typ nazývá *státním národem*. (Hroch, 2009, s. 203-205)

Naproti tomu, pokud se národ vydloval uvntř „cizího“ státního celku, jako tomu bylo například u Čech i Finska, často nedisponoval samozřejmm literárním a umleckm dědictvím z předmoderní doby, kter by bylo mozn řřit mezi masy. Umění se zde stává pdevřm nástrojem národní a obansk výchovy. Pro tento typ formování národa používá oznaen *národní hnutí*. (Hroch, 2009, s. 203-204)

Zápas o národní jazyk a kulturu je to, co odliřuje *národní hnutí* od *státního národa*, tedy formování národa v podmínkách star státní kulturn a jazykov tradice: v *národních hnutích* autoři htj a vnímají jako svoji povinnost přispívat ku prospěchu národa nejen tím, že rozřr jeho duchovn bohatství, ale také tím, že jej oslav, pripadn podrobí ozdravn kritice. Budování národní kultury obvykle zchn literární a divadelní tvorbou,⁷

7 Také v japonskm prosřed je divadlo agitačním nástrojem v rukou Hnutí za svobodu a obansk práva, kde zahájil dramatickou činnost Kawakami Otodzior. I jeho pozdjř hra *Hrdinsk a napnav čínsko-japonsk válka* m edukativn stránku - řr vlastenectví a pnř informace o úloze reportérů a ervenho kříže. dajn je také obsahov siln ovlivněna hrami, kter měl Kawakami mozn studovat pr sv cestě do Francie. (Saya, 2011, s. 82) Kawakamiho divadlem se budu blíže zabývat ve tvrt kapitole.

kromě osvěty se často také překládají díla rozvinutjřch kultur. Cílem víceméně vřech národních hnutí je vytvořen reprezentativního „národního divadla“ - např. v Čechách toho bylo dosažen na poatku 80. let 19. století, v Estonsku na zaatku 20. století.⁸ (Hroch, 2009, s. 203-205)

Spolen kultura pochopiteln zastala mimořdn dležit msto jakožto důkaz národní existence v situaci, kdy se národ formoval sjednocováním, jako tomu bylo v pripad Německa, Itálie a Polska. Utvořen svbytn kultura pro ně znamenalo pedevřm vymanit se zpod převahy kultury francouzsk, kter vládla na celém kontinent. Velcí opern tvůrci (Richard Wagner, Giuseppe Verdi) jsou pak často považováni za uřtedn osobnosti nmeck, resp. italsk kultura, a později často interpretovni v duchu přepjatého nacionalismu. (Hroch, 2009, s. 203-206)

Dle toho, o jaký typ formování národa jde, můžeme rozliřit i ulohu lidov kultura. U etablovaných *státních národů* je její role spáře okrasn, stojí na okraji zájmů. Pro *národní hnutí* se naopak stává symbolem odvkosti národa, a to tm více, im mn m dan národ dochovan literární tradice. Lidov kultura se pak může stát zdrojem základního národního mytu, jako tomu bylo v pripad kompozice dvou básnických epických del, které vznikaly během 19. století: finsk *Kalevaly* a estonského *Kalevipoegu*. (Hroch, 2009, s. 207) V této souvislosti pripomeme, že k lidov tvorbě se i ve sjednocujícím se Německu obraceli bratři Grimmov (Jacob 1785-1863, Wilhelm 1786-1759), u nás poté Karel Jaromír Erben (1811-1870).

Ve vytvarnm umění je pro období formování národa typick historismus, zobrazující národní minulost redukovanou na symbolickou figuru, lokalitu i událost. (Hroch, 2009, s. 246) Reprezentativním prkladem může myslím být obraz *Svoboda vede lid na barikády* od Eugna Delacroixe, kter se stal symbolem francouzsk ervencov revoluce roku 1830. Tento obraz je vlastn symbolem dvojnsobnm - nejen že se sám symbolem stal, ale obsahuje emblematickou figuru svobody a Francie - Marianne. (obr. 1 v prloze) Hroch podotýká, že obrazy personifikc národa jsou obecn ast - kromě francouzsk Marianne se postupn objevují také Germania, Polonie a Italie. (Hroch, 2009, s. 247)⁹

8 V eskm prostředí významnou agitan-výchovnou fzi divadla je mořn vymezit zhruba rokem 1776 (otevren Boudy a zahjen činnosti vlastenskho divadla) a rokem 1826, kdy měla premiéru první esk novodob opera *Dráteník*. (PROKOP, 2003, s. 76)

9 Ne vřechno umění vznikající v 19. století mlo pochopiteln nacionalistick náboj. I tak ale změna staletch zavedených pork, vyvolan formováním národů, Velkou francouzskou revolucí a revolucí

Japonsko do urit míry vykazuje rysy vech výše uvedených typů formování národa. Je to území do znan míry kulturn a jazykov homogenn, pod jednou vládou, co odpovd *státním národům*. A do konce řoguntu se vsak toto území sestávalo spíše z relativn nezávislých knzectv. Nov vláda tedy hled způsobu, jak obyvatele přesvědčit, že jsou ve skutečnosti prsluřnky jednoho národa. Domnívám se, že před obdobnm problémem se ocitli i ti, kdo stanuli v čele sjednocen Itálie i Německa.

A konen, ačkoli Japonsko m starou literární a uměleckou tradici, po oteven se světu trpí pocitem kulturn méněcennosti. Tento pstup se zmnil a s rokem 1882 a Fenollosovm projevem vyzdvihujcm tradin japonsk umění.¹⁰ Do té doby nebyla japonsk umleck tradice obecn považována za hodnou následování, natož řren mezi lid jako pstedek formování národního vdom. Podobn jako u národních hnutí tu tedy máme snahu kulturu vytvořit a tím se vyrovnat státům, které jsou považovány za civilizan normu.

Japonřt spisovatel kolem přelomu století v rychlm sledu objevují romantismus, realismus a naturalismus, tedy směry, kter v kraji jejich původu autoři vstrebvali a rozvíjeli po několik dekad. Ke své tvorbě jeřt ani nepoužívají ustlen podoby psaného jazyka.

Ve vtvárnm umění 90. let hledají školy japonsk malby *nihonga* (日本画) a zpadn malby *jóga* (洋画) cestu, jak se vyhnout pouhému kopírování slavných del - buď japonsk

---

průmyslovou, vyvolala řadu změn na umleck scéně. Vytrácí se omezen, kter na umělce a doposud kladla konvence stylu, co na jednu stranu prnř monost doposud nepoznan tvrci svobody, ale také nejistotu úspěchu a vdelku. Umělci jsou tak často postaveni před nelehk rozhodnutí, zda raději vyhov (zpravidla upadajcmu) vkusu společnosti, nebo půjdou cestou vlastního vyjdren, im vsak riskují, že pro svou prci nenaleznou kupce. (Gombrich, 2010, s. 499-501) V Japonsku era tohoto svobodného pstupu nastává až se směrem mezi školou japonsk malby *nihonga* a zpadn malby *jóga*. Za pedel můžeme považovat rok 1910, kdy v eseji *Zelen slunce* (*Midori iro no taij*, 緑色の太陽) propagoval ideu tvrci svobody básník a sochař Takamura Kotar. (Cudi, 2005, s. 378)

10 Tato událost nn jedinm prpadem, kdy na svbytnou národní kulturu upozornil cizinec. V polovině 18. století byl díky úsilí německých, francouzských a anglických učenců k dispozici tiřtn kompletn korpus řeckých klasiků. Znovu tak byla poskládána pohansk řeck civilizace. V poslední čtvrtině 18. století se tento materiál dostal do rukou skupiny mladých řecky hovocch keřtnskch intelektuálů, kteři studovali za hranicemi Osmansk ríše. Ti se pak snažili moderní Řeky přeměnit v bytosti hodn starobylého kulturního dědictví. V roce 1784 vyřly ve Vídni první řeck noviny, roku 1814 byla v Odře založena tajn společnost Filiki Eteria, kter se podílela na protitureckm povstání r. 1821. (Anderson, 2008, s. 85-86)

Od poloviny 19. století se také stává běžnou záležitostí, že se koloniln velmoc zajímá o kulturn památky ve svých koloniích, dokumentuje je a udržuje, jako to prováděla např. správa Nizozemsk vchodn Indie u chrmu Borobudur. (Anderson, 2008, s. 193)

minulosti, nebo zpadnho akademismu. Toto hledání jim neusnadnje ani vzjemn antipatie, kterou se podařilo překonat ař s rokem 1896, kdy se oběma tmto smřuřm dostává rovného zastoupen na *Tokijsk akademii vtvornho umění* (Cudži, s 367), a dále s rokem 1907, od nhoř jsou obě školy zastoupeny na pravidelných výstavách *Bunten* pořadanch Ministerstvem školství. (Cudži, 2005, s. 373) Moderní navázání na tradici japonsk malby *nihonga* se podařilo v zvřeru 90. let 19. století a na počátku 20. století v dílech Jokojamy Taikana a řimomury Kanzana pod patronaci Okakury Kakuza (Mason, 1993, s. 365; Wattles, 1996, s. 51-53) (obr. 27). Zpadn malba *jóga* se stává svbytnou součastí svtov umleck scény na počátku druhého desetilet 20. století, kdy vznikj díla Jorozu Tecugora a Kiřidy Rjseie. (Cudži, 2005, s. 372, 380) (obr. 25, 26)

3 initel formující nacionalismus v Japonsku

Od konce 70. let 19. století probíhá, v reakci na předcházející liberalizaci, kdy se do nov zformovaného vzdelvacho systemu zapojila řada soukromých řkol¹¹ (Reischauer, 2008, s. 166), prehodnocovn nekritick a prekotn westernizace poatku období Meidži. (Pyle, 1969, s. 120) Do řkolnch osnov se navratilo studium konfucinsk etiky a v letech osmdesátých bylo dokonce pouzvn cizích etických text zakázáno. (Pyle, 1969, s. 120-121)

Roku 1890 byl vydán *Csařsk edikt o vzdeln* (*Kjoku okugo*, 教育勅語), kter je často interpretován jako zavrřen snah o návrat k tradicím. Nastává období zvyřenho zájmu o národní minulost, projevující se zakládáním spolků věnujících se tradičnímu umění. Sl tendence k uzkostliv pei o nedoložiteln řintoistick mty dokládající původ císaře, pochybnosti na toto téma jsou společensk nepripustn. Kromě historického milníku v podob vyhlřen Ústavy (1889) se před čínsko-japonskou válkou odehrávala celá řada aktivit pod i zcela mimo kontrolu vlády.

3.1 Vzdelvac systém a *Csařsk edikt o vzdeln*

Slc konzervatismus a utuzovn kontroly nad vzdelvnm se v osmdesátých letech projevily několika způsoby. V roce 1881 vytvořila zvlřtn *Komise pro inspekci kompilace knih* (*Tořo hensan řinsa iinkai*, 図書編纂審査委員会), ustanovení Ministerstvem řkolstv, *Nástin základních pravidel kompilace* (*Hensan řiřuřo*, 編纂旨趣書), kter určil, jak mají vypadat učebnice dějepisu na základních řkolch. (Unno, 1992, s. 41)

Tento dokument vymezil nejen obsah učebnic, ale také stanovil, že mají probouzet lásku k předkům, k vlasti a uctu k císaři (Unno, 1992, s. 41). Sám císař si py vyzdal, aby výklad dějin zainal legendárním stvořenm Japonska. Pokud tedy nakladatel chtěli, aby jejich texty prošly kontrolou ministerstva řkolstv, zavedenou od roku 1886 a vztahující se

---

11 Westernizace vzdelvn někdy dosáhla a extrémních rozměrů. Např. univerzita *Dřiřa* fungovala zcela podle amerického vzoru. Nedrzely se zde státní svátky, ale voln sobota a nedln mře, neobjevovaly se zde ani projevy ucty císaři i japonsk vljce. (Pyle, 1969, s. 83) Krajnosti dosáhl v 70. letech i obsah učebnic. Jejich náplň tvořily zpadn texty, jako *Self-help*, *Ezopovy bajky* a čtení o Bohu na nebesích, po kterm muselo následovat vysvtlen, o koho že se to vlastn jedn. Takov vzdeln bylo pochopiteln nevhodn pro to, co řky po řkole čekalo, tedy vřtinou farmaření a obchod. (Gluck, 1985, s. 106)

také na učebnice etiky, museli tento *Nástin* pochopiteln ctít. (Unno, 1992, s. 42)

Roku 1886 totiř začal jako první ministr školství po reformě vlády v kabinet zpadnho typu působit Mori Arinori (1847-1889), kter během pouhých tří měsíců dokázal vytvořit základy státem kontrolovaného vzdělávacího systému. Ty pak fungovaly ař do roku 1945. (Rubinger, 2006, s. 776)

Z hlediska formování japonského nacionalismu jsou podstatn dva z Moriho principů, kterými se při vytvren tohoto systému řídil. Jednak to byl důraz na význam školní výchovy pro formování morálky, a dále zásada, ře státní zájmy stojí nad zájmy jednotlivce. (Rubinger, 2006, s. 776)

Mimo jiné se mu podařilo vtisknout militaristick ráz tlesn výchově. Jeho cílem vřak nebylo vychovávat vojáky, ale docílit ve společnosti, a obzvlřt ve školním prostředí, poslušnosti k nadřazenm (*dřudřun*, 従順), přátelství (*jdř*, 友情) k sobě rovnm a důstojnost (*igi*, 意義) ve vztahu k podřazenm. Tedy principů, kter obdivoval v armádním prostředí. (Rubinger, 2006, s. 777-778)

V Morim vytyen cestě pokračoval po jeho zavraždn roku 1889 Inoue Kowař (1843-1895), kter ve vzdělávání zdůraznil prvek *národní pospolitosti* (*kokutai*), jejmř středobodem a symbolem byl císař, respektive nepřerušen a vn bořsk csařsk linie. Výchova k loajálnosti k *národní pospolitosti* i císaři měla být nadále základním cílem řkolnskho systému. Tmto způsobem chtěl nahradit v japonskm prostředí chybějící siln nbořensky prvek, jehoř národní jednotícího významu si povřiml ve vzdělávacích institucích na Západě. (Rubinger, 2006, s. 778)

Roku 1890 vydala Tokijsk csařsk univerzita „učebnici učebnic“, *Náhled na národní historii* (*Kokuřigan*, 国史眼). (Unno, 1992, s. 43) Přestoře jejími autory byli profesoři této instituce, pozitivistit historici, kter se nechali inspirovat jak evropskou historiografií, tak tradicí studia starých text z období Edo, a kter stáli u formování moderních japonských dřin jakořto studijního oboru, přejali něco z přístupu svých oponentů z řad řkoly národní vdy (*kokugaku*, 国学), konkrtn nekritick náhled na obsah *Kodřiki* (古事記) a *Nihonřoki* (日本書紀), a do učebnice zahrnuli i vztah mezi Japonskem a Koreou tak, jak je legendární zobrazování. (Unno, 1992, s. 44)

Podle tohoto podání tedy bůh Susanoo no mikoto přeřel do Koreje a stal se zde vládcem, Inahi no mikoto se stal králem *řiragi* (Silla), jeho syn Amenohiboko se vzdal Japonsku a císařovna Džing dobyla Koreu. Je tžení do Koreje se pak v učebnicích připomnalo poměrně často, imž dořlo k vytvořen obrazu společných japonských a korejských předk i japonského pocitu nadřazenosti vůči Koreji. Tento přístup se vzdělávacím systémem řřil mezi lid. (Unno, 1992, s. 44)

Csařsk edikt o vzdělání se dočkal vydání 30. října 1890. Jeho kopie, spolen s císařovými podobiznmi, byly rozeslány do vřech řkol. Ve významných dnech se portrétům vzdávala úcta, předital se text ediktu a také se začala zpívat píseň *Kimi ga jowa*, ačkoli nebyla ustanovena jako státní hymna. Vzhledem k tomu, že se jednalo o csařsk edikt, a tedy o text pocházející přmo od císaře, byla jeho autorita pocitovna jako vřř, neř kdyby řlo pouze o zákon. (Unno, 1992, s. 38-39)

Dětem byl tedy tento vynos, ve kterm je mj. předkldna představa občana jakořto vojáka (Unno, 1992, s. 76), opakován stále dokola. Jeho textu sice pravdpodobn moc nerozuměly, ale podstatnjř je, že se prolínal celými osnovmi, a do jejich myslí se tak dostalo přesvden o uctvn císaře a vernosti vlasti. (Unno, 1992, s. 39-40)¹²

Tento edikt je často interpretován jako zavrřen obratu k tradicím po období bouřliv modernizace. Vznikl vřak na zklad diskusí mezi stoupenci konfucinsk etiky i prozpadnho směru vzdělávání, len vlády a guvernérů, které trápil úpadek morálky na mstn i národní rovn. Vsledn text proto obsahoval jednoduch etick principy, které jeho adresáti mohli interpretovat jak jako konfucinsk, tak jako univerzln lidsk, v závislosti na svém přesvden. Podstatnou součastí tohoto ediktu byl vřak také důraz na prvek *národní pospolitosti*. (Rubinger, 2006, s. 779-780)

3.2 Vyjednávání o revizi nerovnoprávných smluv

Uzavřen rovnoprávných smluv se západními mocnostmi bylo jednou z priorit meidžiovsk vlády. Roku 1876 sama vnutila nerovnoprvn smlouvu Koreji, a o to palivjř se problém extraterritoriality na jeho vlastním území stal. Opatrn a nespřn vyjednávání, které ve druhé polovině 80. let 19. století vedl Inoue Kaoru (1835-1915) a po

---

¹² Napřklad poslední kapitola *Vlen lod* učebnice etiky pro první třdy od Amano Tamejukiho z roku 1894 kon slovy „Za vlast polořte i svoje tělo.“ (Unno, 1992, s. 40)

ním kuma řigenobu (1838-1922), se stalo terčem veřejn i opozin kritiky. Ani jejich kolegové ve vládě nebyli s vývojem vyjednávání spokojeni. Zejména proto, že oba byli ochotni přistoupit na přítomnost cizích soudců v přpad procesu s cizinci. Tisk i politici vládě vytýkali podlézání Západu. (Jansen, 2000, s. 427-428)

Aoki řúzovi, který vedl vyjednávání za vlády Jamagatovy (1889-1891) a Macukatovy (1891-1892), naděje zmařil atentát na ruského korunního prince (11. května 1891). Pomyslnou řtafetu poté převzal ministr zahraničí Itovy vlády (1892-1896), Mucu Munemicu (1844-1897), kterému vřak situaci znan komplikovala dolní sněmovna, vyžadující, aby se na stanoven podmínek revizí smla podílet také. S ohledem na to, zajistit Mucuv klid na vyjednávání, It nechal Parlament rozpustit. Po uzavřen nov smlouvy s Británií (16. ervence 1894)¹³ záhy následovala úspěřn jednání i s ostatními mocnostmi. (Jansen, 2000, s. 429)

Problematika revize nerovnoprávných smluv je v otázce formování japonského národního uvědomění dležit předevřm z toho důvodu, že stav Japonsko do protikladu k jiným státům, Japonce do konfrontace s cizinci. Obavy vyvolávala zejména představa, že se cizinci po skončení platnosti starých smluv, stanovenm na rok 1899, najednou budou moci usadit kdekoli v zemi. řít bok po boku s cizinci (*naii zakkjo*, 内地雜居) představovalo hrozbu pro morálku a zvyky japonského venkova. (Gluck, 1985, s. 136)

Omezen pobytu cizinců na uren přístavy bylo totiř pro mnoho Japonců na smlouvách jedinou pozitivn věcí. Ačkoli ra nekritického obdivu ke vřemu západnímu jř v osmdesátých letech pominula, někteří Japonci stále pociťují tváří v tvář západnímu cizinci obavy a nejistotu: filozof Inoue Tecudřir v *Teorii o smířením pobytu* (*Naii zakkjo ron*, 内地雜居論) roku 1889 upozornil na japonskou méněcennost způsobenou menř lebeční kapacitou. (Gluck, 1985, s. 136)

O čtyři roky později jř vřak politik Ozaki Jukio tvrdí, že Japonci mají naopak vř hlavu neř Evropan (Gluck, 1985, s. 136). Toto porovnávání se je velmi dležit, protože nám ukazuje, jak obraz si na jeho zklad Japonci sami o sobě vytvářeli. Pokud přikli

---

13 K tomu, že Velk Británií novou smlouvu přijala, nepřispěl pouze Mucuv vyjednavsk um, ale také fakt, že Británie najednou potřebovala spojence. Rusko se totiř angařovalo v Koreji i Mandžusku a mlo v plánu si zde postavit základny. Británie chtěla využít jako řtt řinu, ale vzhledem k tomu, že se Rusko zchlo sbliřovat i s Francií a Německem, zchla se zřejmě v Asii ctt poněkud osamocen. (Unno, 1992, s. 63-64)

cizincům lepř schopnosti, msto národní hrdosti vyvolávali spř pocit národní hanby. Pokud vykreslili cizince jako zkařen amorální odpadlíky, kteří neznají lojalitu a synovskou oddanost, udělali z těchto ctností vlastnosti typicky japonsk.

Jak ukazuje Ozakiho komentář, sebevdom jednotlivců, zdá se, stoupalo, ale mezi inteligencí stále panovala skepse ohledně schopnosti širokho obyvatelstva rozliřt skuten dzntlmeny od darebáků, a strach, že masy dají přednost západním zlozvykm před vychodn etikou. Proto sl volání po poslen veřejn morálky, k čemuž m posloužit jř zmiňovan *Csařsk edikt o vzdělávání*. (Gluck, 1985, s. 137) Porovnávání se s cizinci pokračovalo samozřejmě i během čínsko-japonsk války. Na to, k jakým zvřrm díky srovnání s nny tehdy Japonci dořli, se podrobněji podvm ve tvrt kapitole.

3.3 Císař jako symbol

Role panovníka v japonskm nacionalismu je poměrně specifick a domnívám se, že jej odliřuje od nacionalismů, které se během 19. století formovaly v Evropě. Zde v tuto dobu aktivn působí pedevřm řada lidových národních hnutí, ale postupn dochází také k zapojen vládnoucí vrstvy.

V polovině 19. století jř totiř vřichni monarchové vyuřivali nkter z místních jazyků jako jazyk státní. Je dležit si pritom uvědomit, že volba tohoto jazyka jeřt nebyla motivována njakm národním cítěním. Dynastie, které vládly evropskm státům, neměly národní přsluřnost, a drtiv vtřin stt jř dávno nevládla dynastie, jeř by se snad dala označit za národní. Jejich volba oficiálního jazyka proto byla ist praktickou snahou efektivn propojit vřechny části řiře. (Anderson, 2008, s. 97-99)

Ale protože v Evropě rychle vzrůstá prestiř ideje národa, nabízela se monarchm lkav myřlenka identifikace s uritm národem, která by posílila jejich legitimitu. Ve veku kapitalismu, skepticismu a vředy se totiř nemohli nadále spoléhat, že jim jejich postaven zajst pouh posvátnost a starobylost. Tím, že se ale monarcha prohlásil za člena nějakého národa, nepřmo připustil, že je jedním z mnoha lidí stejného druhu. Coř se mu mohlo vymřtt, jako se to po první svetov válce stalo císaři Vilému II., kter se prohlásil za „Prvního Němce“. (Anderson, 2008, s. 99)

Od identifikace vládnoucího rodu s uritm národem uř byl jen kruek ke snaze

panovníků tento národ navléci na cel ovldan uzem. Teprve tato snaha se pak projevila třeba nucenou rusifikac nerusky hovořící carských držav v 80. a 90. letech 19. století. (Anderson, 2008, s. 101)

Japonsk vláda, kter se ve stejn době snařila vytvořit jednotn stát a národ, měla oproti svm evropskm protřskm obrovskou výhodu v tom, ře jejím cílem bylo sjednotit obyvatelstvo, které bylo poměrně etnicky homogenn, a jehoř drtiv vtřina hovořila dialekty jednoho jazyka. řlo „pouze“ o to, aby si tuto jednotu uvědomilo. Propojen císaře se vzdělávacím systémem za vyuřit *Císařského ediktu o vzdělávání* a císařských portrétů bylo myslím z dlouhodobého hlediska velice efektivn řešen. Císař se při tom v duchu ideologie *národní pospolitosti* stává symbolem národa, jeho stredem, nikoliv vřak, vzhledem ke zdůrazňování jeho bořskho původu, jeho přsluřnkem.

Nelehk ukol udělat z císaře emblém národa vřak neleřel na srdci pouze vládě. Po konstatování roku 1879, ře lojalita k císaři se mezi lidmi jeřt nedá nazývat silnou, na císaře jakořto symbol sjednoceného lidu poukazoval ve svých pracích *O csařskm dvoře (Teiřicu ron, 1882)* a *O uct k císaři (Son' ron, 1888)* i Fukuzawa Jukii (Unno, 1992, s. 37)¹⁴

3.4 Pedvlen vztahy s inou a Koreou

Japonsk vztah s inou byl specifick pedevřm svou nejednoznačností. Uř v období Tokugawa dořlo k rozdlen politick a kulturn roviny tohoto vztahu, přemř ta prvni jmenovan, nahlřejc na inu jako na politického rivala, byla v tomto období vdom odstřiřena.¹⁵ nsk kultura ale zůstala střejn pro japonsk intelektuln svět a nadále ovlivňovala etiku, prvo, ideologii, nbořenstv, literaturu, umění apod. Toto rozdlen se přeneslo i do období Meidži, jenře obdiv k nsk kultuře byl překryt westernizac, a z iny politick se postupn stal nepřtel civilizace (a tedy i Japonska) ve vchodn

14 Fukuzawovy vzvy i snařen vlády se vřak zřejmě stále občas mjely uinkem. Jeřt v roce 1893 císař v myslích svých poddaných nebyl zcela nedotknutelnm symbolem, jak ukazuje přpad, kter se odehrál v Sakat, v prefektuře Jamagata. Mstn honorace se rozhodla, ře se jeden večer pobaví hranm si na csařskm banketu. Uastnci si rozdělili role, včetně císaře a císařovny, a objednali vřechny dleřit rekvizity, jako slavnostn oděvy a jídlo. Tuto kratochvíli vřak odhalil tisk, a tak povyrařen skončilo zatknm a vyřetřovnm. Vřichni ale byli nakonec propuřtni pro nedostatek důkazů. (Unno, 1992, s. 36-37)

15 Japonsko vstupovalo v období Tokugawa do mezinárodních politických vztahů pouze s Koreou a Rjkj, s Holanďany, přp. ny a Ainu byly udržovány pouze obchodn vztahy individuálního charakteru. (Zachmann, 2009, s. 9)

Asii. (Zachmann, 2009, s. 9-10)

Čína byla první nezápadní zem, se kterou roku 1871 Japonsko uzavřelo moderní mezinárodní smlouvu. Tato *ínsko-japonsk smlouva o přátelství a obchodu* (*Niřšin řúk dźki*, 日清修好条規) byla mluvou rovnoprnnou (hlavn proto, že Japonsko si nemohlo dovolit prosadit nerovnoprnnou variantu a Čína zřejmě jeřt nebyla v mezinárodním právu zbhl). Obsahovala mj. Článek o vzjemn pomoci v přpad, že by s nimi njak třetí zem nakládala nespravedliv. Takov formulace vyvolala mezi mocnostmi obavy, že se v Asii formuje njak nov vojensk aliance, a pro Japonsko to byl signál, že jakkoli sbližování se s Čínou ho vzdaluje Západu. (Zachmann, 2009, s. 14) Události, kter následovaly, na druhou stranu jist v n nevyvolaly nějakou zvlstn důvěru v Japonsko.

Roku 1874 Japonci provedli vojensk výsadek na Tchaj-wan s cílem potrestat zabt skupiny okinawskch rybářů, kterm vyřekli hned dva problémy. Jednak alespoň částečně vyšli vstřic nespokojen vrstvě bývalých samurajů, pvodn volajících po tažení do Koreje. A dále tím, že Čína po této výpravě zaplatila reparace, uznala vlastn Japonskou kontrolu nad Okinawou. (Jansen, 2000, s. 423) O rok později Japonci otřsli nskm postavenm i v Koreji, když j vnutili nerovnoprnnou smlouvu,¹⁶ ve kter mimo jiné Koreu prohlásili za nezávisl stát - tedy za stát bez tributrnho vztahu k n.¹⁷ (Jansen, 2000, s. 424)

V osmdesátých letech se v Koreji odehrály dva incidenty, do kterých bylo Japonsko zapojeno, a kter vztahy s Čínou dále zkomplikovaly. Prvním z nich byla vzpoura, kter vypukla roku 1882.¹⁸ Japonsko se od roku 1881 snažilo posílit svůj vliv v Koreji nápomocí reformaci tak intenzivn, až dořlo k protijaponskmu povstání, př kterm vzbouřenci vypálili japonsk vyslanectví v Soulu a zabili japonsk vojensk poradce.¹⁹ Čína vyslala

---

16 *Kanghwask smlouva*, nebo též *Japonsko-korejsk smlouva o přátelství* (*Niř řúk dźki*, 日朝修好条規).

17 V letech 1864-1873 byl u moci v Koreji regent Tewongun (vlastním jménem I Heung). Toho se povedlo svrhnout skupině kolem královny Min, kter nesouhlasila s jeho proticizineckm postojem, a dořlo k podpisu *Smlouvy o přátelství* s Japonskem. (Ogasawara, 1998, s. 70)

18 Japonsky je tato vzpoura označována jako *dźingo dźihen* (壬午事變), v anglicky psaných pramenech se také někdy objevuje oznaen *Imo mutiny*. Korejsk *imo* a japonsk *dźingo* označují totéž, tedy rok čínského kalendáře, kdy se tato vzpoura odehrála.

19 Od roku 1881 v Koreji působila skupina vojenských poradců, kter měla pomoci s modernizací korejsk armády. V roce 1882 vřak Tewongunovi následníci provedli pu namřen proti frakci Min a jejím domlm japonskm spojencům - proto zautoili právě na japonskou ambasádu. Tewongun se vrátil k moci, ale zasáhla Čína a opět ho sesadila. (Iriye, 1989, s. 752)

jednotky k potlaen tohoto povstání, a nsledn *Džemulposk smlouva* (*Saimoppo džjaku*, 濟物浦条約), uzavřen mezi Japonskem a Koreou, dala Japoncům právo vojensk posádky k ostraze ambasády.²⁰ (Zachmann, 2009, s. 16)

Situace v Koreji se znovu piostřila nedlouho poté, při pokusu o převrat v roce 1884.²¹ V jeho čele stl aktivista a politik za Stranu nezávislosti, Kim Okkjun (Unno, 1992, s. 21), kter s několika kolegy roku 1882 přijel do Japonska jako člen omluvn mise za nepokoje, kter se v Soulu odehrály tehož roku. (Jansen, 2000, s. 430).

Po pijezdu se sblížil s Fukuzawou Jukiim a tehdeřm ministrem zahraničí, Inoue Kaoruem. Jejich rivalem doma v Koreji byla konzervativn strana, usilující o poslen vztahu s inou. Strana nezávislosti, jak napovídá její napojen na Fukuzawu, chtěla naopak reformaci. Nepodařilo se jí sice získat půjku od japonsk vlády, ale naplánovali útok na vládnoucí stranu během banketu na pořtovním rad. Zde pozatkali dležit politick osobnosti, kter pak soudili v obsazenm krlovskm paláci. (Unno, 1992, s. 21-22)

Do povstání se zapojil japonsk velvyslanec Takezoe řin'icir, kter nevyčkal pokynů od japonsk vlády a přislíbil pomoc japonských jednotek. (Jansen, 2000, s. 425) Tím byla nsledn svěřena ostraha královského paláce. Královna Min vřak pořádala o pomoc inu, a když její jednotky skuten dorazily, Takezoe svoje oddíly, zřejmě poté, co k němu dorazily vldn instrukce, bez boje stáhnul a sám prchnul do Japonska. Japonsk ambasáda v Soulu opět skončila v plamenech a Kim Okkjun jeřt jednou nalezl toiřt u Fukuzawy. Zde jej a jeho kolegy stihly zdrcující zprávy o osudech jejich rodin v Koreji, a Fukuzawa, a těsně po zmařen převratu volal rozezlen po válce s inou, ztratil vůli znovu podněcovat jejich bojov nadřen. (Unno, 1992, s. 22)

Výsledkem vyjednávání mezi premiérem Item a Li Chung-angem, kter po pokusu

---

20 Japonsko se při řešen následků tohoto konfliktu jeřt patn necítilo dostaten siln na přímou konfrontaci, a mořn se také obvalo, aby se do pipadnho konfliktu nezačaly vmřovat mocnosti. Bylo tedy svoln ke kompromisům, kter ve výsledku potvrdily dominantn postaven iny v Koreji, ina tento incident pouřila mj. jako záminku k vydrřovn vojensk posádky v Soulu. Picin k povstání bylo samozřejmě více, důvod, pro se vzbouřila zrovna armáda, byl takov, že s ustanovením moderního vojenského systému přestala být vyplácena mzda (v rři) niřřm vokm ve staré armádě. (Ogasawara, 1998, s. 70-71) Za modernizaci korejsk armády stálo Japonsko, navíc smlouva s ním uvedla Koreu na mezinrodn trh, přičemž 90% korejského vývozu, stávajícího pevřn z rře a sóji, odkupovalo opět Japonsko. (Iriye, 1989, s. 751) V Koreji tento vývoj vyvolal zdražení a nedostatek víře uvedených surovin. (Ogasawara, 1998, s. 71)

21 Japonsky *kōsin seihe* (甲申政變), v anglicky psaných pramenech se opět někdy objevuje korejsk oznaen *Kapsin*.

o převrat následovalo, byla *Tiencinsk dohoda* (*Tenřin džjaku*, 津条約), ve které se zavázali ke společnému staen jednotek a ke vzájemnému informování v prpad dalřho vojenského zásahu v Koreji. Obě strany měly nadále právo vydzovat v Soulu vojenskou posádku k ochraně svých ambasad. Vzhledem k tomu, že porazila rebely, byla vřak pozice Číny silnjř. (Jansen, 2000, s. 426)

Japonsk vláda, byt v zahraničních vztazích zatím spáře opatrn, si byla evidentn vědoma rostouho nebezpečí konfliktu i svojí neppravenosti na něj a zan jednat. Roku 1882 byl vydán *Csařsk edikt o vojenských zsadah* (*Gundin okuju*, 軍人勅諭), kter zdůraznil, že nejvř velení armády i námořnictva spočívá v rukou císaře. (Reischauer, 2008, s. 176) Zde se projevuje soustedn vlády na oblast, která byla spolu se vzdělávacím systémem nejvznamnjř pro vytven národního vdom a pocitu loajality k císaři jakoto symbolu národa. Od téhož roku také sil zbrojení, vyvolan právě pocitem slabřho vojenského postaven vi n. (Unno, 1992, s. 45)

3.5 Inteluulov, hnutí a společnosti

Zároveň s vládou se v Japonsku o probuzen národního vdom snai i pedstavitel inteligence a různých politických hnutí. Tato vrstva vřak rozhodn nebyla zajedno v tom, jak národ by ten japonsk vlastn měl být, nebo jakou civilizací by se při snaze o jeho pozvednut měla inspirovat.

Jak již bylo zmnno víře, až do období Tokugawa byla pro Japonsko hlavním civilizačním měřítkem a vnjřm kulturním impulsem na. S nástupem období Meidži ji vřak z tohoto výsostného postaven začal vytlačovat Západ. Pakliže v minulosti znamenalo přejímání čínských civilizačních norem stát se n rovnm, motivace k přejímání západních vlivů se v tomto směru nezmnila. Japonsko ob civilizace pokládalo za univerzln, a tedy penositeln. (Zachmann, 2009, s. 18)

Jedním z názorů, kter se v intelektuln sféře meidiovskho Japonska třil popularitě, byl předpoklad, že pojmy „Západ“ a „Východ“ neodkazují ani tak na umřtn zem z hlediska zeměpisného, jako spř na míru její civilizovanosti. Z toho poté vycházela myřlenka, že pouhm přijetím zpadnho civilizanho standardu dojde k přesunu Japonska na Západ. Tento náhled na vc ale zcela ignoroval zřejmou neochotu Západu

takov výklad akceptovat, a jakoby m rasistitji se Západ projevoval (obzvlst po čínsko-japonsk válce, kdy už Japonsko zan být vnímáno jako potenciln hrozba), tm více Japonsko lplo na univerzalitě zpadn civilizace.²² (Zachmann, 2009, s. 19)

Přispvk hájící tento přístup se objevovaly ve Fukuzawovch novinách *Nov zprávy*,²³ kam je z Londýna, kde od roku 1884 působil jako bankéř, zasílal Fukuzawv přtel Hinohara řz. Stanovisko, že Japonsko nesmí být orientální zem, obhajuje i v roce 1894, tedy v době, kdy v Británii dostupila vrcholu vlna jingoismu. (Zachmann, 2009, s. 18-19)

Sám Fukuzawa Jukii (1834-1901) se jako vdc postava modernizace k otázce msta Japonska v Asii vyjadřoval poměrně jasn, ačkoli jeho přesvden prošlo proměnou. Jeho teorie první poloviny 80. let se točily kolem témat Západ vs. Východ, civilizace vs. barbarství, a nakonec svými názory vyjádřil souhlas s tím, že se Japonsko zuastn toho, jak si mocnosti rozdl Čínu a Koreu. (Unno, 1992, s. 24-25)

V roce 1882 se v jednom prosincovm úvodníku v *Nových zprávách* vyjádřil, že přinést civilizaci do Koreje znamen ji japanizovat, a že Čína zde představuje naruřitele. (Unno, 1992, s. 24) V březnu 1883 otiskl úvodník nazvan *Diskuze nad přátelstvím s Koreou* (*ósen no ksai wo ronzu*, 朝鮮の交際を論ず), kde uvedl, že nebezpečí agrese ze strany západních mocností sice roste, ale protože rozvoj civilizace v Číně a Koreji je pomal, nebudou j tyto země schopny zabránit. A proto by se Japonsko, kter je centrem asijsk civilizovanosti, mlo utkat se Západem, postavit se do čela Asie a zabránit její kolonizaci. Do Koreje a Číny by mělo přivést vojáky k jejich obran i kulturu, kter by je přiměla k reformaci po vzoru Japonska - klidn za pouit síly, pokud to bude třeba. (Unno, 1992, s. 23)

V březnu 1885 ale vydal úvodník *Uniknout Asii* (*Dacua ron*, 脱亜論), ve kterm napsal, že Japonsko se sice v Asii nachází, ale mělo by se urychlen vydat cestou zpadn civilizace, byt' se třeba jeho soused, Korea a Čína, nemj k tomu, aby k sobě tuto

22 Japonsko samo sebe sice vidělo jako kandidáta na nejpokrokovj zemi v Asii, ale Čína i Západ se na něj zatím dvj s nezmnnou blahosklonností. Pro Západ je to zem zbavn, malebn, mon uenliv, ale ne dost na to, aby ji bylo nutné brát vn, a předevřm exotick. (Zachmann, 2009, s. 29) Podobn interpretace se mimochodem promítla i do nařeho kulturního přostřed, včetně poněkud agresivního rozčarování z japonského rozvoje, jak lze usoudit např z přispvku cestovatele E. St. Vráze v Národních listech z května 1896: „A to žaponsk umění dávno pohřben i legitimn zanechalo potomky, a novými-li se nahradí, myslím, že jen bastardy zrodil manželství nna s Evropankou, kmotrem Jankee, řkoda tebe, světa pohádek: Žaponsko, zem kontrastů!“

23 *Dzidži šinp* (時事新報), vycházely 1882 a 1936.

civilizaci vpustili. (Unno, 1992, s. 20) Vyjádřil názor, že v těchto zemích neproběhlo něco na způsob restaurace Meidži, nekonal se politick ani jin reformy, ani nenastala snaha o sjednocen mysli oban, a je tedy jasné, že si ostatn státy tyto dvě zem rozdělí. Japonsko podle něj nemá čas na to, aby čekalo, než se jeho soused rozvinou, nebo na to, aby se o jejich rozkvět postaralo samo. Spíše by se mělo snažit vymanit z postaven asijsk zem a chovat se tak jako zem zpadn. Byl přesvden, že co se tye vztahů s inou a Koreou, není nutné na n brát zvlstn ohledy jenom proto, že to jsou soused - bylo by lépe nakládat s nimi stejn jako se západními zeměmi. Zůstane-li pry Japonsko ve špatn společnosti, nevymaní se z její reputace. Proto podle něj bylo záhodno tuto škodlivou asijskou společnost odvrhnout. (Unno, 1992, s. 20-21) V pozadí této nzorov proměny je zřejm zklamání z vyše uvedených událostí roku 1884 v Koreji.

Existoval samozřejmě i nzorov proud opačného směřování. Ve stejnm roce, jako Fukuzawa zveřejnil esej *Uniknout Asii*, tedy 1885, vyjádřil ve stati *O spojení velké Asie* (*Dait gapp ron*, 大東合邦論) novinář a aktivista Tarui Tkii ideu zcela protichůdnou, a sice že by Japonsko s Koreou mlo vytvořit jednu asijskou velmoc. (Iriye, 1989, s. 752)

V širokm nzorovm spektru, vyjadřujícím se k tomu, zda vůbec, přpadn do jaké míry by Japonsko mlo pjmat zpadn kulturu, se objevil také proud, který bychom mohli označit za nacionalistick. Mezi jeho představitel patří předevřm redaktři časopisu *Japonec*,²⁴ Mijake Securei (1860-1945) a řiga řigetaka (1863-1927). (Zachmann, 2009, s. 21). Tento asopis byl platformou jejich Společnosti pro politickou výchovu (*Seikjša*, 政教社), kterou založili roku 1888. Jejím hlavním cílem bylo zachování japonsk kulturn autonomie. (Pyle, 1969, s. 5) Snažili se uchránit esenci národa, kterou spatřovali zejména v japonskm citu pro umění. (Pyle, 1969, s. 56, 68-69)

Na počátku 90. let se zaměřují také na okolní Asii. Zformovali Orientální společnost (*Th kjkai*, 東方協會) a začali vydávat *Zpravodaj Orientální společnosti* (*Th kjkai hkoku*, 東方協會報告). Zde vycházely články o geografii, ekonomice, diplomacii a historii zem vchodn Asie. Jejich motivaci tvořila snaha ochránit mn rozvinut zem před západními mocnostmi, záměrem bylo také podporovat poznávací výpravy do těchto zemí a docílit vytvořen knihovny a muzea s tematikou vchodn Asie. Ve svém časopise

---

24 *Nihondžin* (日本人), vycházel v letech 1882 až 1901.

rovněř kritizovali vládnoucí oligarchii, že se přilíš zaměřuje na defenzivní vyjednávání místo toho, aby se snařila posilít vliv Japonska v jeho bezprostředním sousedství. (Pyle, 1969, s. 157, 159)

Společnosti pro politickou výchovu byla názorově protichůdn skupina Přátelé národa (*Min'jūsha*, 民友社), kterou roku 1887 zalořil Tokutomi Soh (1863-1957), a která hlásala naopak nutnost naprost westernizace (Pyle, 1969, s. 4). Sv názory zveřejňovala v časopise *Přátelé národa*²⁵ a také novinách *Národní listy*.²⁶ Přátelé národa nezpochybňovali existenci japonského národního charakteru, ale považovali ho za něco špatného. Ačkoli uznávali, že je těřk ho zmnit, nebrali to jako důvod k tomu, aby se o to ani nepokusili. (Pyle, 1969, s. 84-85)

Zde narřme na rozpor, protože ačkoli obě skupiny sice vnímají Japonce jako jeden národ, jedna se snař dosavadní japonskou kulturn identitu ořivit, kdeřto druh zcela zničit. A přitom ob se tm snař národ pozvednout. *Národní listy* byly také později velice aktivn v oblasti válečného zpravodajství.

Hnutí za svobodu a obansk práva (*Dōjū minken undō*, 自由民権運動), na jehoř počátku stl roku 1873 po svém odchodu z vlády Itagaki Taisuke, po csařskm ediktu z roku 1881, ve kterm bylo přislíbeno vytvořen parlamentu do roku 1890, omezuje svoji aktivitu. Přilšlo tak totiř o hlavn cíl svého snařen. Dalo by se sice očekávat, že se pustí do rozebírání vhodných postupů pro přípravu Ústavy a parlamentu nebo jeho pravomocí, ale nestalo se tomu tak. (Unno, 1992, s. 35-36) Vláda ale byla stejn poměrně ostře naladn proti jakémukoli vměřovn do přípravy tak zásadního dokumentu, jako byla Ústava, ze strany politiků a veřejnosti.

Msto o parlament se politicky aktivn ast populace, tedy protivládní tisk, skupina kolem Ókumy řigenobua a jin politick organizace, začala zajímat o dění v Koreji, a to mnohem intenzivněji, neř se o něj starala samotn vláda. Dost mořn tito „vdci“ pociťovali frustraci z urit domácí apatie a domnívali se, že obrcenm pozornosti na zahranin politiku a poukazováním, jak je v této otázce vláda laxn, se jim povede vzburcovat veřejn mnn.²⁷ (Iriye, 1989, s. 751) Paradoxn totiř se zavedenm místního

25 *Kokumin no tomo* (国民之友), vycházel 1887 ař 1899.

26 *Kokumin šinbun* (国民新聞), vycházely 1890 ař 1942.

27 Nabízí se srovnání s voláním po rozřven japonského vlivu do Koreje a na Tchaj-wan z počátku období

zastupitelského systému (1879) jakoby politick aktivita na venkově upadla. (Unno, 1992, s. 36)

Volání po siln a nezávisl zahranin politice bylo velkm tématem politických stran i po otevřen parlamentu, ačkoli ten a do vyhlášení války vytrvale bránil nepopulrnmu zvyšování vydaj na zbrojení. Nicméně proaktivn postoj politicky orientovan části veřejnosti se ukázal být zásadn právě po vyhlášení války, protože asi poprvé zavládla shoda mezi vládou a parlamentem. (Jansen, 2000, s. 430)

Vřichni výše uvedeni intelektuálové sv názory nejen psali do novin, ale také je sami vydávali. Posláním novin bylo v jejich představách veden lidu, snaha ho pozvednout. Na přelomu 80. a 90. let se vřak zmnil způsob, jakým toto poslání naplņovali. Dochází ke zmnm obsahovm, ubývá rozsáhlých úvodníků a jejich místo zaujímají zprávy, a v prpad seriznjřch *šinbun* (大新聞) také ke zmnm formálním, zejména ke zjednoduřen jazyka. (Huffman, 1997, s. 196)

V Japonsku této doby se totiž hlavn ve mstech objevuje nov skupina obyvatel, kteři sice umějí ist, ale ne složit texty.²⁸ Daleko více než shodlouh eseje o politických teoriích je zajímá dění v prekotn se měnícím světě kolem nich.

Na tuto novou tenřsk vrstvu reaguje nastupující generace novinářů, jako byli právě výše zmnen zakladatel Společnosti pro politickou výchovu a Přatel národa, a dále také Kuga Kacunan (1857-1907), kteří vydával patrn nejvíce nacionalistick noviny, *Japonsko*.²⁹ Na rozdíl od generace předcházející, kteří výdělek nepovažovala za podstatn, se nebojí uvažovat o vydávání novin jako o podnikání. Snaha prodat noviny více lidem pak vede k tomu, že tisk zan poprvé przpsobovat svůj obsah a způsob podávání tohoto obsahu přn veřejnosti. (Huffman, 1997, s. 197-198)

Meidži. Tehdy ovřem aktivitu iniciovala nespokojen vojensk vrstva. Incidenty v letech 1882 a 1884 již poutaly pozornost lidových politických hnutí, zaměřujících se na suverenitu státu, obansk práva a otevřen parlamentu. (Ogasawara, 1998, s. 74)

28 Školní docházka, se ke stm procentům pbliila až na přelomu století - čtyřletou docházku nastoupilo v roce 1900 81 % dt, v roce 1907 řestiletou docházku 97 % dt. (Unno, 1992, s. 39)

29 *Nippon* (日本), vycházel 1889 a 1914.

4 ínsko-japonsk válka 1894-1895

4.1 Vlen události

Za poatek čínsko-japonského konfliktu se obvykle považuje povstání hnutí Tonghak (*Tógakut no ran*, 東学党の乱)³⁰ v Koreji, kvůli jeho potlaen poadala Korea o vojenskou pomoc Čínu. Ta korejskému volání promptn vyhověla a ínsk aktivn prstup se pro Japonsko stal záminkou k tomu, aby se také zapojilo do dění. (Unno, 1992, s. 60)

Dne 2. ervna 1894 vláda toti prijala návrh ministra zahraničí Mucu Munemicua, podle kterého mlo v prpad, že Čína vojsko skuten vyšle, dojít k vyslání jednotek za uelem ochrany konzulátu a ostatních Japonců sídlících v Koreji. Tato situace tedy skuten nastala a mezi 8. a 12. ervnem j bylo v Koreji asi 21 tisíc strategicky rozmístěných japonských vojk, ze kterých povstalci, ve své podstatě stoupenci vůbec první demokratizační tendence v Asii, rozhodn nebyli nadšeni, takže začalo něco na způsob partyznsk války. (Unno, 1992, s. 60-62)

To, co Japonsko popouzelo nejvíce, nebyl ani tak fakt, že Čína vyslala do Koreje vojsko, o čemž Japonsko koneckonců uvědomila v souladu s Tiencinskou dohodou, ale to, že oznmen doplnila o konstatování, že tm chrání svůj tributrn stát (*zokkoku*, 属国). (Mutsu, 1982, s. 15) Což byl vztah, který se Japonsko snažilo rozbít od té doby, co s Koreou v roce 1876 uzavřelo *Smlouvu o pratelstv*.

V první polovině roku 1894 byla japonsk domácí i zahranin politick situace poměrně napjat. Parlament kritizuje vládu za prstup k jednání o revizi smluv a odmítá schvalovat rozpočet, a je tedy zatkem června rozpuštěn. (Mutsu, 1982, s. 287) Politick strany ve snaze vzburcovat veejn mnn povzbuzují k rznj zahranin politice. Hrozí tedy nebezpečí, že pokud by se japonsk jednotky vrátily bez nějakého viditelného výsledku, vypukly by nepokoje. Japonsk strana tedy zaujala takov stanovisko, kter se fakticky rovnalo provokaci. (Unno, 1992, s. 62-63)

n předložila 16. ervna tři podmínky, a sice spolen potlaen nepokoj, spoluprácí

---

30 Někdy též označováno jako rolnick válka roku 1894 (*kgo nmin sens* 甲午農民戦争).

obou zemí na reformaci Koreje a setrvání armád až do spšn reformace. na tyto podmínky nepřijala, a ani s pomocí mediátorů v podob predstavitel mocností se hrozící konflikt nedařilo urovnat. Jedin, co Japonsku stále bránilo ve vyhlášení války, byly rozjednané revize smluv s Velkou Británií, k jejichž schvlen dořlo 16. ervence 1894. (Unno, 1992, s. 62-63, Mucu s. 288-289)

Již 19. ervence předalo Japonsko korejsk vládě oficiln dopis, ve kterm požadovalo mj. zruřen smluv mezi Koreou a Čínou (tedy zruřen vazalského vztahu), vybudování vojenského telegrafu mezi Soulem a Pusanem a zbudování kasáren pro japonskou armádu. V den, kdy uplynulo odpovdn ultimátum, obsadila vojens posádka z japonského velvyslanectví krlovsk palác, kde svrhla vládu krlovn Min. (Unno, 1992, s. 64)

Do čela nov vlády dosadili zpět jejího oponenta Tewonguna, se kterm najednou nalezli společnou ře, a korejského krále přinutili vydat žádost o pomoc s vyhnáním čínského vojska. Japonsk námořnictvo 25. ervence objevilo u ostrov Pungdo nsk křižník i jan a dlov člun Kuang ia. Obě tyto lod se jim podařilo zneřkodnit. Japonsk armáda se pak střetla v boji s čínskou posádkou u nedalekého Songhwanu 29. ervence. (Unno, 1992, s. 64)

Císař 1. srpna 1894 vydal *Edikt o vyhlášení války n* (*inkoku ni taisuru sensen no řooku*, 清国に対する宣戦の詔勅). V něm válku ospravedlnil tak, že Japonsko chce pomoci Koreji k reformaci špatn vlády, zaručit jí mr, pořádek a samostatnost. Uvedl zde, že na naproti tomu toto obětovala svm sobeckm ambicím.³¹ (Unno, 1992, s. 65) Právě takov zdvodnn zřejm veřejnost chtěla slyšet. Sama se naučila vidět Japonsko jako posla civilizace v Asii u během konfliktů v Koreji v 80. letech, a na tuto rétoriku hbit navázala. Konkrétním pklady se budu věnovat níže.

Fukuzawa sice nad korejskými reformátory po roce 1884 zlomil hl, ale kromě něj v Japonsku zřejm existovala jeřt řada nadřenc, kteří neváhali korejskm aktivistům vyjádřit podporu. (Jansen, 2000, s. 426) Vyhlášení války se tak spíše než s pochybami, které by se při oznmen střetu s kolosln Čínou daly očekávat, setkalo s nadřenm. (Mutsu, 1982, s. 29)

V zr, protože to vypadalo, že se válka protáhne přes zimu, přesídlil císař do Hirořimy

³¹ Ve skutečnosti py císař osobn s válkou nesouhlasil, ale edikt podepsal ve státním zájmu. (Notehelfer, 2006, s. 692-693)

a toto msto se po čas války stalo centrem zem. Nejen že odtud vyplouvaly japonsk jednotky, ale také zde zasedal parlament, kter jako mávnutím kouzelného proutku zapomněl na sv antipatie vůči vládě a jednomysln schválil návrh na vlen rozpočet i vydání mimořádných válečných dluhopisů. (Unno, 1992, s. 65)

První významnou bitvou byla ta o Pchjongjang³² (*Heidz no araso* 平城の争い). Dne 15. září 1894 asn zrna Japonci dobyli bránu Hjonmu, ale dal postup se jim podařil teprve, až když se insk armáda dala na stup, a obsazen msta pak jíž proběhlo prakticky bez boje. (Unno, 1992, s. 66)

insk armáda toti sice byla lépe vyzbrojena dlostřelecky, měla lep zásoby a vybaven a dokonce i více lidí, ale chyběl j výcvik a morálka, kterou vojákům nejednotn veden nebylo schopno předat. Vrchní velitel Li Chung-ang se navíc snažil bojm vyhýbat a držel se takov politiky, kter by mu umožnila zůstat u moci. (Unno, 1992, s. 66)

Jeho postoj zřejm ovlivnil i dal významnou bitvu z poatku války, tentokrát námořní. Dne 17. září 1894 se japonsk spojen loďstvo (12 lod) v čele s křinkem Macuřima střetlo s Pej-jangskou flotilou, ıtajc 14 lod, při st řeky Jalu (*Kkai kaisen*, 黄海海戦). Japoncům se podařilo potopit pt inskch lod, nikoli vsak dvě nejsilnj - Ting-jan a žen-jan. (Unno, 1992, s. 67)

insk flotila tím sice přiřla o část své síly, nicméně to, že se v souvislosti s bitvou na řece Jalu někdy mluví o znien insk flotily nebo nastolen japonsk nadvlády nad Źlutm mořem, je tvrzen hodn nadnesen. K japonskému vítězství zde opět přiřpla nejen japonsk zručnost, ale také to, že se Li Chung-ang držel zpátky - nejsilnj loď koncentroval do Wej-haj-weje a nenechal je vyplout. (Unno, 1992, s. 66-67)

Nicméně byly to prav tyto první dvě velk bitvy, kter přsvdily i tu část veřejnosti, je dosud k válce přistupovala obezřetn. V těchto bojích se zrodili hrdinové, kterm se budu podrobněji věnovat v následující podkapitole. První slavn vítězství vtiskla tn všem zprávám o následujícím vývoji a určila tak způsob, jakým veřejnost na cel konflikt nahlížela.

Japonsk vojsko se sestávalo z 1. a 2. armády. První postupovala od vítězství

---

32 Pro lep orientaci jsou na obrázku . 18 v ploze vyznačena msta významných střetů čínsko-japonsk války.

v Pchjongjangu na sever, překonala ínsk odpor, překročila řeku Jalu a pokračovala směrem do Mandžuska, kde na konci října dobyla Ťiou-lien-cheng, Feng-chuang-cheng a Ta-chu-řan. (Unno, 1992, s. 67)

Druhá armáda se 24. října 1894 vylodila na jiřnm pobřeží poloostrova Liao-tung, v dneřní provincii Liao-ning. Poté 6. listopadu dobyla Ťin-ou-cheng a postupovala na západ k Port Arthuru (L-řun), kter vzhledem k tomu, že ínsk armáda opět ustoupila, dobyla během jediného dne. (Unno, 1992, s. 67)

První armáda, povzbuzen úspěchem druhé armády, se vydala proti vůli veden dl na sever, k Chaj-chengu. (Unno, 1992, s. 68) Nicméně 3. divize první armády pod vedenm Kacury Tara, kter postupovala přliř rychle, utrpěla ztráty nejen kvůli čínskému protiútoku, ale také vlivem zimy. Velitel 1. armády usilovali o bitvu o provincii '-li, ale císař a velitelství se obvali rozřřovn vlen oblasti v drsných mrazech, a proto raději zvolili spolen utok spojeného loďstva a 2. armády na přstav Wej-chaj-wej, kter se nachází na poloostrově Šan-tung, víceméně proti Port Arthuru, a dobyt obou by tedy znamenalo faktickou nadvládu nad Źlutm mořem. (Unno, 1992, s. 68-69)

tok byl zahájen 20. ledna 1895 a obléhání trvalo ař do 12. února, kdy se pevnost Wej-chaj-wej vzdala. Druhá armáda se pak přesunula na sever Liao-tungu, a csařsk velitelství zformovalo z rezervistů dř oddíly a vyslalo je operovat u ostrov Pcheng-chu, kter dobyly 26. břeřna 1895. (Unno, 1992, s. 69)

ínsk mrov delegace do Japonska dorazila sice jř 31.ledna 1895, ale Japonci jeřt o přmř zájem neměli, a tak poselstvo odbyli s tím, že není dostaten zmocnn. (Unno, 1992, s. 69) Věděli totiř, že popnch bitvách u Wej-chaj-wej a ostrov Pcheng-chu budou mít mnohem vhodnř pozice pri vyjednávání.

Zplnomocnn Li Chung-ang i s 125 lennm doprovodem přijel do Šimonoseki 20. břeřna, japonskou stranu zastoupil ministersk předseda It a ministr zahraničí Mucu. (Unno, 1992, s. 70) Li nejprve usiloval o přmř, ale podmínky, které si Japonci kladli, byly takov, že raději přikročil rovnou k jednání o mrov smlouvě. Záhy byl vřak raněn mladm fanatickm odpůrcem zastaven boj. It a Mucu se zalekli mořnho zásahu ze strany mocností, potlačili opozici a 30. břeřna raději vyhlásili přmř. (Unno, 1992, s. 70)

V následných mrovch jednáních pak řnu zastoupil Li Chung-angv adoptivní syn,

Li Ťing-fang. Nároky, které Japonsko uvalilo na Čínu, byly kombin pořadavk armády, kter měla zájem o Liao-tung, námořnictva, kter si v duchu expanze jiřnm směrem (*nanšin ron*, 南進論) brousilo zuby na Tchaj-wan a Pcheng-chu, a japonských kapitalist, kter se třili na reparace a rozřření obchodních práv. (Unno, 1992, s. 70) Je pozoruhodn, ře i v otázce mrovch podmínek byl japonsk parlament stále jednotn. (Unno, 1992, s. 71)

Tyto podmínky pochopiteln ínsk straně ppadaly moc psn. Pokusila se je zmírnit, coř se j částečně podařilo, vsledn mrov smlouva byla podepsána 17. dubna. (Unno, 1992, s. 72) Japonsk strana zřejm nechtěla vyjednávání prodluřovat, protože se obvala, aby armáda, neustále v pohotovosti a touřící po bitvě o '-li, nepodnikla něco na vlastní pst, coř by jednak naruřilo prbh mírového jednání, ale hlavn asi nevyhnuteln vyvolalo zásah mocností. (Unno, 1992, s. 72) V rámci konečných podmínek měla Čína postoupit Liao-tung, Pcheng-chu a Tchaj-wan, vyplatit reparace 200 milionů Tael, otevřít mřta a přistavy řa-ř', čchung-ching, Su-ou a Chang-ou a poskytnout Japonsku stejn obchodn podmínky jako západním zemím. (Unno, 1992, s. 72)

Přes vřechnu opatrnost, aby do řešen konfliktu nezasáhla řdn velmoc, se japonsk obavy nakonec stejn naplnily. Zástupci Německa, Francie a Ruska se na ministerstvo zahraničí dostavili s doporuenm, aby se Japonsko vzdalo Liao-tungu, jiř tří dny poté, co císař mrovou smlouvu schválil. Japonsko se tak dostalo do nezávidnhodn situace, kdy ideln nesmělo dělat uřstupky n, ale zároveň muselo vyhovět pořadavku mocností. (Unno, 1992, s. 73) Finann odřkodn za Liao-tung ve vř 30 milionů Tael byla v očích veřejnosti zřejm jen velice chab náhrada.

Japonsk armáda v době čínsko-japonsk války je sice povařovna za armádu moderní, ale řada uřtrap, jako beriberi, uřplavice, malárie, cholera a omrzliny, kter měly na svědomí 90 % z 13 tisíc mrtvch³³ ukázaly, ře tato armáda jeřt zdaleka nebyla připravena na vře, co ji ve válce mohlo potkat. Celkem bylo mobilizováno 240 tisíc osob, z toho na front bojovalo 178 tisíc. (Unno, 1992, s. 78)

---

33 Pro srovnání: př Sacumskm povstání (1877) byly př počet raněných, padlých a celkov vř škod mnohem vřř (Ogasawara, 1998, s. 68)

mořn se tak snařil podkopat hodnověrnost konkurenčního *Tokijského denıku*. Nebo se mu zdálo, ře po tom, co novinřsk řn ukončil mr, by nic nezvřsilo prodej novin tak jako nřjak senzace. Souasnkm jist řipadalo dleřit, kdo onm statenm trubaem byl. Z pohledu utváření nacionalismu jeho jméno vřak vůbec podstatn není - byl to obyejn človek odnekud z vesnice, stejn jako tisíce dalřch branců, kter ani smrteln ran nepřestal plnit svou povinnost, kterou mu dennodenn ukládal *Csařsk edikt o vojenských zasadch*.

Sveho „prostého hrdinu“ brzy získalo i námořnictvo, padl v bitvě na řece Jalu (17. září 1894). Článek o jeho skonu otiskly 6. října *Nov zprávy* podle vyprvn kapitána Mukjamy z křiřnku Macuřima. (Saya, 2011, s. 52) Uprostřed boje se ho na palubě pr jeden třce rann námořník zeptal, zda se jř Ting-jan potopil. Kapitán námořníka ujistil, ře jen co zničí tuto loď natolik, aby nemohla plit, zato i s en-janem. Se slovy: „Dejte jim i za mne,“ pak námořník údajn vydechl naposled. Jméno tohoto odhodlaného muře nikdo neodhalil. (Saya, 2011, s. 52)

Dalřm opevovanm hrdinou se stal Harada Dřukii, kter v bitvě o Pchjongjang jako první překonal bránu Hjonnmu a umořnil tak japonskému vojsku vstup do msta. Na rozdíl od p ředchozch hrdinů svůj in p řeřil a dostal za nř *Řád zlatého luňka* (*Kinři kunř*, 金鵝勳章). Jenže řtst mu to p řilř nep řineslo. Postaven celebrity neunesl, řád prodal a peníze propil. (Keene, 1971, s. 153)

4.2.2 Oblast mediln-literární

ínsko-japonsk válka se stala v tisku tématem ıslo jedna vlastn jeřt, neř vůbec začala. Z Mucuovch *Zrdnch zápisků* (*Kenkenroku*, 蹇蹇錄)³⁶ vyplývá, ře japonřt novinov komentátoři věnovali velkou pozornost uř vypuknutí povstání Tonghak, ale nebyli jednotn v tom, jestli by Japonsko mlo podpořit dobré sousedsk vztahy pomocí korejsk vládě, nebo naopak podpořit povstání a svrhnout korejskou tyranii. Obzvlřt

---

36 Mucu Munemicu v této knize shrnul události mezi povstáním Tonghak a Trojinterven tak, jak je měl jako ministr zahraničí p řilřitost spatřt, a jako takov jsou cennm vhladem do uvařovn tehdeř vlády. Zároveň v nich p řinesl pohled i na tehdeř společenskou atmosféru. P ři tom vřem se mu daří zachovat si od popisovaných událostí odstup kriticky uvařujcho člověka. Čerpám zde z p řeklada G.M. Bergera (*Kenkenroku: A Diplomatic record of the Sino-Japanese war, 1894-95*. Tokyo: The Japan Foundation, 1982). *Zápisky* sice Mucu dopsal jř v roce 1896, ale vzhledem k citlivosti v nich obsařench informací byly zveřejněny ař roku 1926. (Unno, 1992, s. 58)

noviny spojovan s politickými stranami³⁷ se povstání chytily jako záminky k tlaku na vládu a začaly presvdovat veřejnost o nutnosti války. (Mutsu, 1982, s. 6)

Bouřlivou odezvu pak samozřejmě vyvolalo oznmen Číny o vyslání vojska k potlaen povstání. Redaktoři ihned využili situace k psaní plamenných úvodníků, ve kterých udávali důvody k rznm krokům. *Tokijsk ekonomick magazin*³⁸ upozorņoval, že pokud Japonsko nech povstání potlačit Čínu samotnou, pořkod to japonsk obchod. (Huffman, 1997, s. 202)

Tokutomi Soh z *Národních list* spatřoval v událostech v Koreji přiležitost, jak konen z Japonska vytvořit expanzivn zemi. (Huffman, 1997, s. 202)

Nařly se i takov noviny, které v expanzi do Koreje viděly mořnost, jak znovu pozvednout slávu samurajů, jako *Deník Gifu*.³⁹ (Huffman, 1997, s. 202)

Mohlo by se zdát, že samurajsk est měla být v roce 1894 jř dávno zapomenutm tématem. Ve skutečnosti vřak byla ve společnosti Saigóova teorie o expanzi do Koreje (*seikanron*, 征韓論) stále poměrně populrn, a to obzvlřt mezi idealistickými stoupenci Hnutí za svobodu a obansk práva, kteří zhruba od poloviny 80. let viděli Japonsko jako budoucí asijskou velmoc.

Saigóa a patrioty *šiši* (志士) považovali za ztlesnn rytířskosti (*gikj*, 義侠). Nepochybovali o tom, že kdyby byl Saigó ťil, nevytáhl by do Koreje jen kvůli prost expanzi, ale aby slab Korejce vedl a pyřn řn rozdrtil. Tmto způsobem obhajoval válku ve své eseji *Japonsko a Japonci (Japan and the Japanese)* i pozdjř pacifista Uimura Kanz. (Saya, 2011, s. 19)

V eseji *Ospravedlnění korejsk války (The Justification for the Korean War)*, kterm pvodn 11. srpna v *The Japan Weekly Mail* oslovoval britsk čtenáře, protože Británie byla vi japonskému postupu velmi kritick (Zachmann, 2009, s. 34, 174), a kter poté přeložil a 3. září nechal otisknout v *Přiteli národa* jako *Spravedlivost čínsko-japonsk války (Niřšin sens no gi, 清戦争の義)*, přirovnal Japonsko k lékaři, kter se s pilkou blíží

37 James L. Huffman ve své knize *Creating a public: People and Press in Meiji Japan* (Honolulu: University of Hawaii Press, 1997) zmiņuje v období přelomu 80. a 90. let v souvislosti s otevřenou podporou politickm stranám mj. následující tisk. S Liberln stranou (*Dřijt*, 自由党, inn 1881 ař 1884, poté 1890 ař 1898), byly spojovan např. *Liberln noviny (Dřij ťinbun, 自由新聞)* a *Ilustrovan liberln noviny (E iri dřij ťinbun, 絵入自由新聞)*, a na Konstitun pokrokovou stranou (*Rikken kaiřint*, 立憲改進党, inn 1882-1896) měly vazby např. *Pořtovn noviny (Jbin hi ťinbun, 郵便報知新聞)*, *Každodenn noviny (Mainii ťinbun, 毎日新聞)*, a deník *Jomiuri*. (Huffman, 1997, s. 186)

38 *Tkj keizai zařři* (東京經濟雜誌), vycházel 1879 ař 1923.

39 *Gifu ničiniči ťinbun* (岐阜日々新聞), vycházel 1881-1942.

k nemocnému tlu, představujícímu nu, a konflikt označil za válku spravedlivou (*gisen*, 義戰). (Unno, 1992, s. 74)

Fukuzawa Jukii v úvodníku *Nových zpráv* ze dne 29. ervence 1894 obhajoval jíž zřejm nevyhnuteln konflikt podobn, totiž jako spravedlivou válku za civilizaci (*bunmei no gisen*, 文明の義戰), ve které nejde o konflikt mezi lidmi nebo státy, ale mezi civilizací a barbarstvím (*Niřšin sens wa bun'ja no sens nari*, 日清戦争は文野の戦争なり). (Unno, 1992, s. 74). Tím se v podstatě vrací k tomu, co hlásal před korejskými nepokoji roku 1884, a znovu dosazuje Japonsko do role vdce Asie, byt v mnohem agresivnjř podob než drve.

Jak jsem jíž uvedla vyše, stále poetnjř skupinu tenr zajímaly více než úvodníky zprávy. V červnu a červenci, když ve vzduchu jíž viselo takřka hmatateln napětí, se dočkali v hojn míře. Noviny prnařely informace o prjezdu čínských a posléze japonských jednotek do Koreje, o stavu nsk flotily a japonských zbran, o stále relnjř možnosti skuten války s Čínou, a to výše s takovou frekvencí, že musely zat hojn využívat zvlřtnch vydání. (Huffman, 1997, s. 202)

Objevuje se i snaha vyvolat odezvu veřejnosti oprřenm starých sporů, v *Nových zprávách* od poloviny června vycházela série ilustrací nazvan *Nepokoje v Soulu roku 1884* (*Meidži džúnananen Keidž no ran*, 明治十七年京城の乱) zobrazující hlavn zločiny, které dajn nř vojáci napáchali na japonských obyvatelích. (Zachmann, 2009, s. 33)

Poté, co dořlo 25. ervence k prvnímu čínsko-japonskému sřet u ostrov Pcheng-chu⁴⁰, po válce jíž svorn volal všechn tisk. Je vyhlřen tedy nejen nikoho nepřekvapilo, ale vyvolalo vlnu nadřen a patriotismu, ař řovinismu. (Huffman, 1997, s. 204)

Dalř vývoj událostí nedal japonskm novinářům řdn důvod psát o válce jinak než s nadřenm. Mucu poznamenal, že vítězství u Pchjongjangu a na řece Jalu jakoby zcela zbavily veřejnost jakýchkoli pochyb, a bohužel také rozumu. Je odhodlání a chvstavost pr rostla s každm dnem, a jedin, co ji zajímalo, bylo, kdy zavlaje japonsk vlajka nad Pekingem. Kdokoli, kdo by se opovážil navrhnout umrnnjř a vyrovnnjř postup, by se podle něj dočkal jen pranýřování za to, že je nevlasteneck zbabělec. (Mutsu, 1982, s. 110)

---

40 Pcheng-chu, nebo také Pescadorsk ostrovy, je mal souostroví mezi Tchaj-wanem a nsk pevninou.

třikrát více lidí.⁴³ (Saya, 2011, s. 155)

Tokutomi tenre lákal také s pomocí známých jmen, mezi vyslanými byli i spisovatel Macubara Iwagor (1866-1935) a Kunikida Doppo (1871-1908), a také umělci Kubota Beisen a jeho synov Beisai a Kinsen. (Saya, 2011, s. 155)

V podkapitole vnovan revizi nerovnoprávných smluv jsem jíž zmnila, že pri utváření vdom vlastního národa hrálo podstatnou roli porovnávání Japonců s cizinci. ínsko-japonsk válka k tomu poskytla prležitost více než dostatek, a prce válečných dopisovatel tato porovnání predkldala ve velmi snadno dostupn podob.

Najdeme je i v reportzch z pera Kunikidy Doppa, nazvaných *Dopisy bratrčkovi (Aitei cšin, 弟通信)*.⁴⁴ Vzhledem k tomu, že působil jako korespondent na lodi ijoda, kter byla součastí zkladn eskadry japonského spojeného loďstva, pršel s místním obyvatelstvem do styku, když se prpojil k výpravě za doplnnm zásob, prpadn pokud se na breh podval během vylodvn jednotek, kter flotila prepravovala.

Kunikida o nanech, kter pri těchto prležitost potkal, otevren nenapsal krvho slova. V kapitole *Koup krávy na pobř Vctorie (Vikutoria  ni ui wo kau, ヱクトリア澳に牛を買ふ, Kunikida, 1908, s. 107-109)* popisuje, jak se ínsk dti raduj, kdy dostanou sušenky, a jak si star rádi vezmou nabzen cigarety. Z toho, jak se na n dv jako na mil chudčky, je ale vidět, že sám sebe vlastn považuje za mnohem lepho. Také se zde objevuje z jeho strany nepochopen strach místních z cizí armády, pred kterou schovávají svoje domácí zvířata.⁴⁵ Jako by si vůbec nebyl schopen prpustit, že japonskou armádu nemusí vřichni vidět jako posla civilizace.

V jedné z posledních zpráv, nazvan *Velk útok na Wej-haj-wej, naprost znien Pej-jangsk flotily (Ikaiei daikgeki Hokuj kantai zenmecu, 威海衛大攻撃北洋艦隊全滅, Kunikida, 1908, s. 253-269)*, popisuje také dění jíž po kapitulaci nepřatelskho loďstva, a prbliuje ínsk důstojníky, se kterými se setkal. Vidí je jako výkvět Číny. Vřichni mají zpadn vzdělání, hy řarmem a jsou to rozen diplomati, ale zároveň o nich říká, že to

43 Tento tah se Tokutomimu zrejmn vyplatil, protože v roce 1890, tedy v roce zaloen, se *Národních list* denn prodávalo necelých 9 tisíc výtisků, ale v roce 1895 jíž téměř 26 tisíc. (Huffman, 1997, s. 386)

44 Kunikida psal ast těchto reportz, jako by se obracel na svého bratra, a často je zan oslovenm *bratrčku (aitei, 弟)* erpm zde z pozdjho souhrnného vydání. (KUNIKIDA, Doppo. *Aitei cšin*. Tkj: Sakura řob, 1908.)

45 Podobn postreh unil i Masaoka řiki, dopisovatel pro Kugovo *Japonsko*, v *Denku z fronty (Džin nikki, 陣中日記)*, kde se v dubnu 1895 podvuje, jak nst dělníci raději pozorují japonskou armádu jenom z bezpen vzdálenosti. (Unno, 1992, s. 77)

vůbec nejsou vojáci - spíše neř v boji se zbran v ruce je vidí někde v kajutě, jak popíjejí řampaňsk.⁴⁶ (Kunikida, 1908, s. 264-265) Japonskému čtenáři, kter jř několik měsíců te o japonských vojácích, kter hrdinn padli v boji, musí jeho armáda v takovm nepřmm srovnání připadat nekonen lepř.

A co teprve, kdyř dojde ve zprávě *tok flotily na Port Arthur (Kantai no Rjodžun kgeki, 艦隊の旅順攻撃*, Kunikida, 1908, s. 110-122) na porovnávání víceméně zcela otevřen. Př popis obléhání Port Arthuru, kter Kunikida sleduje z lodi,⁴⁷ přirovnv hemřen íránských vojáků, ukrvjcch se, kdyř je ostřelují díly, k mravencům a vrnm. V kontrastu k nim se najednou objev řdn seřikovan japonsk vojsko. Jeho popis protivníka opět není bez citu, ale je jasn patrn, kdo v něm probouzí obdiv, a kdo ne.

Ostatn, bez citu není v Kunikidov přpad popsáno téměř nic, s m se během putování s námořnictvem setkal. V tomto ař meditativním přstupu se př odrř vliv, kterm na mladého spisovatele zapůsobil romantick básník William Wordsworth. (Ogasawara, 1998, s. 93) Svědectví o bitvách jsou tak protkána lyrickými popisy východu slunce, a i něco tak praktického, jako je vyloďení v provincii Liao-ning v kapitole *Pohled na msto vyloďení (Džrikui no kkei, 上陸地の光景*, Kunikida, 1908, s. 37-40), je podáno tkliv, s mnoha ořivujcmi detaily a s trochou nezbytného patosu.

Kunikidovy „dopisy“ byly zřejmě populrn také proto, ře kromě informací o bitvách a vojenských událostech přnřely i osobn pohled na řivot na palubě a na radosti a strasti z břnho řivota námořníků. Zpráva *Pořta na lodi (Kandž ni okeru jbinbucu, 艦上に於ける郵便物*, Kunikida, 1908, s. 87-91) tak ukazuje ir nadřen lid odřiznutch od domova z toho, ře na n v délce někdo myslí, a př jeho popisu toho, jak je na otevřenm moři na můstku zima v kapitole *Naře flotila po pádu Port Arthuru (Rjodžun kanrakugo no waga kantai, 旅順陥落後の我艦隊*, Kunikida, 1908, s. 122-132), jednoho málem rozbrn vlastn nos. (Kunikida, 1908, s. 124) I do takovýchto relativn klidných ast zvládne autor zakomponovat fakt, ře jde o lidi odhodlan padnout za vlast. Nmořnc na ijod jsou

46 „(...) vypadali přliř nenucen na to, aby (nás) zabili granátem, ale spíše ře nás pozvou do dstojnick kajuty na řampaňsk, oceňovat pařizsk kvtny.“ (*ktecurjdan mote inoi no torijari suru ni wa amarini jni, muřiro řikanřicu ni manekite řanpanřu no hai wo age, Pari no hana wo ř suru ni teki su. 鋼鐵榴弾もて命の取り遣りするには余りに優長に、寧ろ士官室に招きて三鞭酒の杯をあげ、巴里の花を賞するに適す*). (Kunikida, 1908, s. 264-265)

47 Vzhledem k tomu, ře se rnsk flotila v této bitvě vlastn neukázala, mohl se Kunikida, kdyř byli mimo dostřel pevnosti (kter beztak plila hlavn na tocc vojsko), v klidu procházet po palubě a pozorovat dění na břehu.

totiř „hrdinové, kteří se za svoji zemi nebudou zdráhat zemřít.“⁴⁸ (Kunikida, 1908, s. 91)

Za povřimnutí stojí právě to, že jiř na podzim 1894, kdy tuto zprávu poslal, bojují za svoji zemi - nikoli za osvobození Koreje a podobn důvody uvdn pro ospravedlnn vstupu Japonska do války s inou. Domnívám se, že vzhledem k tomu, že Kunikida Źil v tsnm kontaktu s posádkou, vyjadřuje tm názor nejen svůj, ale i muřstva.

Příspěvků, kteří pro *Národ* psal Macubara Iwagor, se dočkaly samostatného vydání pod názvem *Zápisky o řpin a dobývání* (*Seidřin joroku*, 征塵余録) jiř v roce 1896. (Saya, 2011, s. 33) Jeho články tvořily nejen záznamy o válečných Źspřch, ale také popis cestování po Koreji. To bylo velice řadan tma, protože Japonci tehdy o Źivotnm stylu obyvatel sousední zem přliř nevěděli.

Macubara Korejce popisoval jako elegantn a vkusn, ale vřdy je přpodobňoval k njakm postavm z minulosti, jako byl Sugawara no Miizane, dti mu přpomnaly malého Jořicuneho a řeny dvn dvorn dmy. (Saya, 2011, s. 34-35) Na první pohled takov přírovnání vypadá mořn obdivn, ale ve skutečnosti je tuto starobylost mořno interpretovat dvousen - také jako nemodernost. Msta a obydlí jsou podle Macubary řpinav a zastaral. (Saya, 2011, s. 34-35) Tím vřim zapadá do dobov rétoriky, volající po modernizaci Koreje, a utvrzuje tenre v přsvdn, že jsou pokrokovř, a tedy lepř.

4.2.2.2 Romnov tvorba v novinách

Oblibě se třily také vlen povídky a romány na pokračování, kteří v novinách rovnř vycházely. Reakce autorů byla poměrně pohotov, Tokutomi Roka začal s publikováním *Snovho příběhu z čínsko-japonsk války* (*Niřřin sens jumemonogatari*, 日清戦争夢物語) jiř v září 1894, *Zlořnik* (*Jobihe*, 予備兵) Izumiho Kjky začal v denku *Jomiuri* vycházet měsíc poté. (Keene, 1971, s. 130)

Zvren scéna *Zlořnika*, ve kteří umírá hlavní postava, poručík Nogawa, nezapř inspiraci osudy víře uvedených hrdinů čínsko-japonsk války. Stejn jako oni stav i on v okamřiku smrti nade vře svou oddanost sluřb v armádě. Aby ho mohli ořetřt, snař se

---

48 *Kuni no tame ni ři wo dani dřisezaru jři*. (国のために死をだに辞せざる勇士。)

mu sebrat řavli, on vřak protestuje: „Ne, nepustím ji. Ař do smrti ji nepustím.“⁴⁹ (Izumi, 1912, s. 82)

Kdyř ořetřovatel přesto naléhá, Nogawa pronese: „Vojensk povinnost nedovoluje vojákům odhodit meč a ztratit tak bojeschopnost. Nechte mne být, jak jsem. To si přeji!“⁵⁰ (Izumi, 1912, s. 82)

Izumi Kjka se zaměřoval také na dtsk publikum, hlavní postavou jeho dalřího díla *Námořní bitva eř vody* (*Kaisen no joha*, 海戦の余波) z roku 1894 je devtilet ijota, syn odvedeného poručíka. (Saya, 2011, s. 124) Přebh se z velké části odehrává pod hladinou moře, v draím paláci. I sem ale zasáhne válka v podob torpd niicích tento krsn svět, a čínských zajatých vojáků, které ijota povyřen komanduje. Setkává se zde i s duchem svého otce, kter bohuřel padl v bitvě zuřic na hladině. Ten ho poté posl zpět k matce s tím, že bude-li ho chtít znovu spatřt, musí se také dát k námořnictvu a zemřít v boji.⁵¹ (Makito, 125-126)

Fikci v novinách bohuřel nepředstavovaly pouze romány na pokračování, ale někdy také zprávy, obzvlřt, pokud prnřely detaily o osudech hrdn uvedených v podkapitole 4.2.1.

Naprklad mezi jednotlivými články o řirakami Gendřirovi rostl závratným tempem počet nvřtvnk jeho pohřbu, kter se ale vlastn konal dříve, neř bylo jeho jméno spojeno s postavou statečného trubae.

Podle *Pravdiv kroniky čínsko-japonsk války* (*Niřřin sens dřisseki*, 日清戦争実績) na pohřeb přišlo tyř sta lidí (Saya, 2011, s. 61-62), ale na zatku prosince přišel článek otiřtřen v chlapeckm časopise *Zahrada mld* (*řonen'en*, 少年園) dokonce se tremi tisíci truchlícími. (Saya, 2011, s. 63)

4.2.2.3 asopisy s válečnou tematikou

Hlad po informcch se projevil i tm, že stoupl prodej naun literatury, pochopiteln hlavn o n a Koreji. (Keene, 1971, s. 131) Kompromisem mezi naučnou literaturou a

49 *Ija, hanasanu. řinu made mo hanasanu.* (iya, 放さぬ。死ぬまでも放さぬ。)

50 *Kore wo sutete sentrjoku wo uřinau koto wa, gundřin taru mono no gimu ga jurusanu. Kono mama řinařite kudasai. Honb da!* (之を棄てて戦闘力を失ふことは、軍人たるものの義務が容さぬ。此儘死なして下さい。本望だ!)

51 Pozdřší díla z pera Izumiho Kjky př uř jsou spáře protivlen. (Ogasawara, 1998, s. 87)

novinami se staly časopisy, kter dennímu tisku nemohly konkurovat aktuálností informací, a tak na scénu vstoupily jako vizuln média. Obsahovaly totiř přilohy v podob vkládaných fotografií i ilustrací a přinřely články také o dřinch, zeměpise a společnosti. (Unno, 1992, s. 79)

Typickým zástupcem tohoto typu tisku byla jř víře zmnn *Pravdiv kronika čínsko-japonsk války*, kterou vydávalo třikrt msin nakladatelství Hakubunkan od konce srpna 1894. (Unno, 1992, s. 79) Kařd islo mlo sto stran a frontispis opatřen fotografií. Na to, ře se vlastn stále pohybujeme v poatcch japonsk řurnalistiky, je to utyhodn výkon, který si vysloužil obrovskou popularitu. Od prvních šesti vydání bylo př celkem vytiřtno přes milion kopií a poslední, padest, islo vyřlo ař v lednu 1896. (Unno, 1992, s. 79-80)

V 21. isle *Pravdiv kroniky* se objevil také přibh o kapitánu Nakagawovi, kter zbavil obyvatele jist korejsk vesnice utrap tm, ře zabil obrovského tygra, jenř je dlouh léta suřoval. (Saya, 2011, s. 69) Jde o přibh inspirovan činem jednoho z Hidejořiho generálů, kter v Koreji tygra ulovil během výprav v 16. století, a kter se od té doby stal oblbenm námětem přibh a her. (Saya, 2011, s. 70)

Vidíme zde opět důraz na historick opakování japonských nároků v Koreji, stejn jako na n upozorņoval vzor pro učebnice dějepisu, *Náhled na národní historii*. K němu se přidv touha nebo snad přesvden o tom, ře Korejci povařuj Japonce za dobrodince. To, ře se ale v novinách během čínsko-japonsk války objevovaly i zprávy o protijaponskm chování Korejců (Zachmann, 2009, s. 212), vřak naznačuje, ře řlo skuten pouze o velk japonsk přn.

Jinm podobnm magazínem byly *Obrazy z čínsko-japonsk války* (*Niřřin sens zue*, 日清戦争図絵), od ledna 1895 přejmenovan na *Obrazy poroben Číny* (*Seiřin zue*, 征清図絵). Jednalo se vlastn o zvlřtn vydání časopisu *Fzoku gah* (風俗画報), vydávaného od roku 1889. Jako přilohu obsahoval dokonce litografick ilustrace. Ku přiležitosti čínsko-japonsk války vydali deset isel.⁵² (Unno, 1992, s. 80)

roveň takovýchto publikací byla poměrně rozdln, coř si mřeme ukázat na dvou přikladech. *ínsko-japonsk válka v obrazech: na památku japonských krajan* (*Niřřin*

---

⁵² asopis *Fzoku gah* se posléze ve zvlřtnch vydáních věnoval i dalřim konfliktům, jako napřklad okupaci Taiwanu a válce s Ruskem. (Unno, 1992, s. 80)

sens gah: Nihon kokumin no kinen, 日清戦争画報: 日本国民の記念)⁵³ vyřla v prosinci 1894 a byla zřejm určena pro nejřirř vrstvu obyvatelstva. Sestávala se z celkem řestncti černobílých ilustrací, na kterých jsou ukazny dosavadn uspchy japonsk armády a námořnictva, piblířeny vykonan hrdinsk skutky, a dále krátkého dovysvtlujcho textu.

Na obrázku . 19 v priloze vidíme, jak byl ‚kapitán Macuzaki pri přechodu řeky Ansong zasařen nepřtelenskou kulkou a padl.⁵⁴ (*Nišřin sens gah, 1894, s. 5*)

Obrázek . 20 představuje řirakamiho Gendřira, kter ‚nepustil trubku, ani kdyř, zasařen nepřítelem, padl mrtev.⁵⁵ (*Nišřin sens gah, 1894, s. 6*)

Obrázek . 22 ukazuje Haradu Dřukiiho, prvořadého vojína, kter tm, ře pelezl a otevřel bránu Hjonmu, rozhodl o výsledku ltho boje o Pchjongjang. (Obr. 21)

Tento vyet válečných událostí je zahájen ilustrací zobrazující nerozhodnou korejskou vládu (obr. 23), kter zřejm odkazuje ke korejsk neochotě splnit japonsk pořadavky z 19. ervence. Ilustrace poslední pak symbolizuje oekvan zakonen konfliktu, a sice japonskou armádu thnouc řen-jangem (Mukden), směrem na csařsk palác v Pekingu. (obr. 24)

Naproti tomu sedm dl *Obrzkovch svitků z čínsko-japonsk války: bitva na řece Jalu* (*Nišřin sens emaki: dai nana Kkaisen no maki*, 日清戦争繪卷: 第七黄海戦之卷)⁵⁶ vyřel později, ař v červnu 1895, coř se pozitivn projevilo na kvalitě zpracování. Tato série nebyla určena pouze japonskm čtenářům, ale bylo mořn si ji objednat i ze zahraničí, jak dokládá propagační text na konci publikace.

I zde se velkou část ilustrací zabírají hrdinové. Nalezneme zde námořníky, kter ‚zvolili smrt, aby zachránili sklad s municí,⁵⁷ (*Nišřin sens emaki, 1895, s. 4, obr. 13*), nebo *Udatnho dělostřelce* (*Hřu gj, 砲手豪勇*, obr. 14), kter ‚i kdyř ho trh nepřtelsk

53 *Nišřin sens gah: Nihon kokumin no kinen*. Ed. KAN'EI Jamazaki. Tkj: Kokkad, 1894.

54 *Andř tořingun no sai Macuzaki taii wa teki no řgan ni atari uidřini seri*. (安城渡進軍ノ際松崎大尉ハ敵ノ炮丸ニ中リ討死セリ。)

55 *řirakami Gendřir wa teki no řgan ni atarite uidřini su řikaremo nao rappa wo hanasazu*. (白神源次郎ハ敵の炮丸ニ中リテ討死ス然レモ尚喇叭ヲ放サズ。)

56 *Nišřin sens emaki: dai nana Kkaisen no maki*. Ed. SUZUKI řtar. Ilust. GOT Tokudřir. Tkj: řun'jd, 1895, 36 s.

57 *ři wo keřřite kajaku kura wo mamoru*. (死を決して火薬庫を守る。)

palba, zůstává odhodlan na místě, a m zlman kosti a odletují z něj kousky.“⁵⁸ (*Niřřin sens emaki, 1895, s. 9*)

4.2.2.4 Vlen dřevořezy

Kromě výše uvedených ilustrovaných časopisů a seřit sehrály velkou roli při vytváření japonského obrazu o in také samostatn prodvan dřevořezky.

anr *ukijo-e* (浮世絵) s nástupem období Meidži zvolna upadal.⁵⁹ V souvislosti s prudkými zmnmi společnost přešel zájem o poměrně lyrick tradin témata, lidé by se raději dvali na něco aknjřho. Řada umělců nařla uplatnn v rychle se rozvíjející žurnalistice, kde působili jako ilustrátoři senzačních a strařidelnch pbh. Posledn období vzepětí tohoto vtvárnho odvětví nastalo pv během čínsko-japonsk války. Jen mal zlomek prací m vřak nějakou uměleckou hodnotu. (Mason, 1993, s. 376-377) Řada z nich vznikala pouze jako ilustrace ke zprávám z bojiřt a požadavek na rychlost se, vzhledem k náročnosti výroby dřevořezu, neblaze projevil na kvalitě, jak je ostatn vidět i na výše pedstaven *ínsko-japonsk válce v obrazech*.

Nicméně řance, kterou konflikt nabízel, se zrejmn chopili vřichni nakladatel⁶⁰ a najednou ani nebylo možné sehnat drve tak břn portréty herců i řanrov výjevy. Vlen tisky, které je nahradily, je mon rozdělit do dvou rovnn zpracování. Ty velmi křiklav byly určeny zejména pro dt a řeny, ty umletjř jak provedenm, tak návrhem, cílily na nronjřho zákazníka. (Keene, 1971, s. 136) Což ostatn platí pro dřevořezky nejen z tohoto období.

Vlen dřevořezy se vyznačovaly určitými stereotypy co se vyobrazn Japonců a inn te. Japonřt vojáci zaujímají zpravidla hrdinn pózy, inan obvykle prchj, nebo se válejí v prachu, co dobře vystihuje obr. 12, na kterm je zachycen podporuik Odera v bitvě o Wej-chaj-wej. S odhodláním ve tváři sek zbaběle se rozprchjc inany, nad kterými se ti v sedle.

58 *Tekidan mae ni sakete niku tobi hone jaburu mo kecuzen tořite tacu.* (敌弾前に裂けて肉飛び骨破るも決然として立つ。)

59 Dřevořez stl také zcela stranou Okakurovy snahy o obnovu japonsk umleck tradice (Cudži, 2005, s. 355), umělci pod jeho vedenm dokonce ve svých dílech usilovali o potlaen linky (Wattles, 1996, s. 50-51), která, charakteristick pv pro dřevořez, se společn s plořností barev stala pro zpadnho diváka jedním ze symbolů japonského umění.

60 A věděli pro - nejpopulrnjřch kus se prodalo až 100 tisíc kopií. (Keene, 1971, s. 137)

Takov vzny a odhodlany vyraz ve velmi evropsk tváři, s téměř nezbytnm upravenm knírem anebo licousy, je pro Japonce na dřevořezech málem povinny.⁶¹ iřan se naproti tomu šklebí, a kromě copnku mají rozplcl nosy, vystoupl lícní kosti a také šikmjř oči.

Zajmav je také kulturn odstnn pomocí barev. Jeřt na tisících z doby Sacumskho povstání se k zachycen jednotek armády pouıvalo křiklavých anilinových pigmentů. Ty jsou vřak v roce 1894 jř dosti nemodern a znaı spáře nzk vkus a vulgárnost. (Keene, 1971, s. 138) Japonřt vojáci na sobě tedy mají střzliv ředoern uniformy, zatímco ti iřnřt hřı vřemi barvami.

Tyto charakteristiky byly pochopiteln do extrm dotaženy v karikaturch, kter vytvářel i tvůrce jednch z nejkvalitnjřch válečných tisk, Kobajaři Kijoika (1847-1915). Na obrázku ze série *Slva Japonsku: sto listů pro zasmání (Nihon banzai: hjakusen hjakuř, 日本萬歲: 百撰百笑⁶²)* Japonsk vojk s přehledem vtz hned nad třemi iřany najednou v *kubihiki*, což je hra, při které se soupeři snaı navzájem přethnout za provaz, kter si přehodili kolem krku. (obr. 6)

Kijoika si vydobyl věhlas u dávno před válkou předevřm charakteristickm využitím světla k zachycen rozlinch atmosférických efektů. Vzhledem k tomu, že se neomezoval pouze na světlo přirozen, ale fascinovalo ho také nov veřejn osvtlen ı zřic okna vlaku jedoucího non krajinou, zdokumentoval mimoděk i proměnu Eda v Tokio. (Cudi, 2005, s. 355-356)

Tímto urbanistickm krajinkm se věnoval až do roku 1881, kdy, zřejm v důsledku osobn tragédie,⁶³ ztratil chuř tuto tvorbu dále rozvíjet, a začal se věnovat knin a jin ilustraci. Nicméně válka a svteln možnosti, kter nabízela, byly zřejm přilř velkm pokuřenm - staı si jen představit vřechny ty non exploze, muži choulcı se kolem ohně, světlomety křıujcı non hladinu ı mřta v plamenech. Mezi umělci, kter zpracovávali

---

61 Na o deset let mladřch tisících z doby rusko-japonsk války je mon Rusy od Japonců rozeznat jen díky jin barv uniformy a nepatrn hndřmu odstínu vlasů. (Keene, 1971, s. 138) Vidět je to dbr např. na dřevořezu od Kjkacua, *Obraz ltho boje mezi Ruskem a Japonskem (Niiro gekisen gato, 日露激戰畫圖, obr. 2)*

62 Název je slovn hřıkou, ten *hjakusen hjakuř* se dá zapsat i jako 百戰百勝, tedy co bitva, to vítězství.

63 Toho roku v sousedství propukl požár, a fascinovan umělec strávil celou noc venku skicováním. Jeho žena, kter na něj čekala v domě se dvěma dětmi, dokud i ten nezačal hořet, ztratila s Kijoikou trpělivost a opustila ho. (Keene, 1971, s. 164)

náměty čínsko-japonsk války byl jedinm, kdo tyto motivy dokázal zajmav pouit. Třebaže ostatn rovněž zobrazovali výbuchy a podobn, nedokázali tm stvořit stejnou náladu osamění, hrůzy a intimity. (Keene, 1971, s. 164) Pro tuto techniku se vzil název malba svetelnmi paprsky (*ksenga*, 光線画). (Cudži, 2005, s. 355)

Kijoikv přístup tak často působil na úkor reportzn hodnoty tisk. Nezajímaly ho tváře hrdinů, mnohem více péče věnoval postavm rýsujícím se proti náhle rozzřenmu pozadí. Jeho nejlepší prce proto nezobrazují řádnou konkrtn událost, ale osvtlen a atmosféra prost zachycují válku. (Keene, 1971, s. 165)

Tak je tomu i v připad tisku *Naše armáda vzdoruje třeskut zimě v táboře u Jing-khou* (*B Eik genkan waga gun roei no zu*, 冒營口嚴寒我軍長露營之圖), kter snad prv proto, že nezobrazuje hrdinsk pózy, hrd se třepotající japonsk vlajky, ani v dsu umírající Číňany, si zachovává hodnotu i pro dneřnho diváka. (obr. 4)

Stejn přístup můžeme vidět i na obrázku . 3, *Naše armáda toc na nsk tábor v Pchjongjangu*. (*Waga gun Heid no řineiř*, 我軍平壤之清營襲)

Kromě Kijoiky se oblb třili také Mizuno Tořikata a Ogata Gekk. Vtřina autorů a vydavatel se vřak snařila vyjít vřtřic (ne)vkusu co nejřirřho publika, a jen málo z nich si dvalo na prci zleřet tak jako Kijoika, v jehoř dále dořlo umění *niřiki-e* (錦繪)⁶⁴ vrcholu, a tím se celá kapitola *ukijo-e* uzavírá.

ínsko-japonsk válka totiř predstavovala poslední rozmach tohoto řanru. Jiř na podzim 1895 vyřla v *Kamelotu* zprva, že dořlo k drtivému poklesu prodeje tisk. Ty vlen uř samozřejmě nebyly aktuln, ale dobre na odbyt neřly ani tradičních portréty herců. Pry se jich prodávalo sotva dvě st kopi. (Keene, 1971, s. 162)

Oblíbenými náměty mezi nakladateli i veřejností opět byli pochopiteln také víře zmiřovan japonřt hrdinové. Harada Dřukii zdolvajc bránu vedoucí k pchjongjangskmu vítězství učaroval i Kobajaři Kijoikov. Zpodobnil ho v tisku *Vzdor přivalu kulek sám otevřel bránu Hjonmu* (*B dan'u tanřin kai Genbumon*, 冒彈雨單身開玄武門, obr. 10)

64 Tzv. *broktov tisk* - výsledkem soutisku několika desek je ndhern barevnost.

Při porovnání s tiskem *tok na bránu Hjonmu* (*Genbumon kgeki*, 玄武門攻撃, obr. 11) od Mizuno Tořikaty je hezky vidět právě zcela odliřn prstup ke stejnému tématu v rukou dvou různých umělců, a lépe tak vynikne Kijoikova snaha o zachycen atmosféry, kter vřak dosahuje na úkor řadan senzanosti.

Pro tvůrce dřevořezů se stal nesmrn populárním námětem také kapitán Higui, kter levou rukou chrání ztracen ínsk děcko, a pravou, tmjc řavli, vel k útoku na Wej-chaj-wej. V povzdálí se často kr vystrařen matka dítěte, jako je tomu na tisku od Watanabe Nobukazua *tok na Wej-chaj-wej* (*Ikaiei kgeki*, 威海衛攻撃, obr. 9) nebo před kapitánem klečí dkujc otec, jako na dřevořezu od Ogaty Gekka, *Kapitán Higui drží čínského sirotka pri útoku na Wej-chaj-wej* (*Higui taii řingeki no todži dihdži řinmin idži no zu*, 樋口大尉進擊之途次自抱持清民遺兒之圖, obr. 8)

4.2.3 Oblast divadelní

V literatuře nebo vtvornm umění byl, co se celkového vývoje te, vliv čínsko-japonsk války mořn zanedbateln, o to více vřak zasáhla rozvoj moderního divadla. Hry s tématikou tohoto konfliktu totiř představovaly první vraznř úspěch nov školy (*řinpa*, 新派). (Keene, 1971, s. 157)

Poatky této školy sahj k tzv. aktivistickému divadlu (*sři řibai*, 創始芝居), spjatému s Hnutím za svobodu a obansk práva. V tomto typu tvorby se aktivn projevový zejména Kawakami Otodřir (1864 - 1911), kter v 80. letech podporov Liberln stranu. Její zájmy proklamov v plamenných projevech, kter často skončily Kawakamiho zatenm - během osmdesátých let byl pry zadrřen více jak 170krt. (Hjd, s. 125) Naučil se tedy svoje názory zaobalit jako *rakugo*. Záhy začal pracovat na hrách s politicko-společenskými tématy, v roce 1891 uvedl kus nazvan *Pravdiv prbh neřtst pana Itagakiho* (*Itagaki kun snan dikki*, 板垣君遭難実記). (Saya, 2011, s. 76)

Kdyř v létě 1894 začaly boje, Kawakami byl první, kdo se tohoto tématu chopil. A hra *Velkolep a chvatn čínsko-japonsk válka* (*Szecu kaizecu Niřřin sens*, 壯絶快絶日清戦争), kterou uvedl jř 31. srpna 1894 (Hjd, s. 156) se ukázala být trefou do ernho, neboť pry po celch 50 dn dokázala vyprodat do té doby neprliř spřn divadlo

Asakusa-za. (Saya, 2011, s. 78-79)

Děj byl sice celý smyšlený (Hjódó, s. 158), ale postava hlavního padoucha připadla na zcela reálného Li Chung-čanga. Zápletka hry byla, zřejmě jako reklama, zveřejňována na pokračování v novinách *Listy z hlavního města*⁶⁵ mezi 26. a 30. srpnem. (Hjódó, s. 156)

Kladné hrdiny zosobnili dva japonští reportéři, Hirata a Misuzawa, kteří se ocitnou obviněni ze špionáže v čínském vězení, a zdravotní sestra červeného kříže, Šigeko. Vyvrcholení hry představovala ohniv ře Hiraty před Lim, ve které obhajuje jednak japonskou touhu po korejské nezávislosti, a také povinnosti reportéra. Spolu s ním promluví i Šigeko a ozřejmí, co je to Ženevsk konvence a jak význam má Červen kříž. Kromě osudu těchto hrdinů hra sleduje také námořní bitvu, kde 3 japonští důstojníci, neŹ aby padli do rukou nepřtele, raději za zvolání „slva císařů“ spchaj sebevraŹdu.⁶⁶ (Hjódó, s. 156-158).

Tímto Kawakami zvládl nejen zahrnout jak toho času populrn provlenou rétoriku a loajalitu japonských bojovníků, ale také potvrdit rostoucí popularitu a důležitost tisku. Úspěch *Velkolep a úchvatn čínsko-japonsk války* zopakoval ještě s dalřimi hrami.

Deník z fronty Kawakami OtodŹira (*Kawakami OtodŹir seni genbun nikki*, 川上音二郎戦地見聞日記), jehoŹ inspirací se stala autorova podzimní cesta na kontinent, měl premiéru 3. prosince 1894 (Hjódó, s. 166), a *Pd Wej-haj-weje* (*Ikaiei kanraku*, 威海衛陥落) 17. května 1895. (Hjódó, s. 167) Krátce po válce také adaptoval *ZloŹnka* od Izumih Kjky. (Saya, 2011, s. 89-90)

Zde by bylo na místě uvést, jak je moŹn, Źe njak nov divadelní forma v rukou amatérů najednou popularitou překonala zaveden divadlo *kabuki*. Jeho pedn pedstavitel se sice také pokusili chopit přležitosti a uvedli několik her na téma čínsko-japonsk války,⁶⁷ ty vřak nedopadly dobře v očích kritiků, a ani veřejnost z nich nebyla tak nadřen, jako z Kawakamiho počinů. Paradoxn zde totiŹ hereck nezkuřenost hrála v jeho

65 *Mijako šinbun* (都新聞), vycházely 1888 aŹ 1942.

66 Zde řlo evidentn o inspiraci nějakou „skutečnou událostí“ kterou přinesl tisk, a kter se posléze stala vřeobecn oblbenm námětem. MŹeme srovnat s dvevořzem *Tváří v tvář smrti zvolal slva* (*Ši ni nozomite banzai wo utau*, 死に臨て萬歳を唱ふ), kter zobrazuje námořníka, jenŹ neŹ aby padl do zajetí, raději se potop spolu s lod. Ještě předtím vřak za provolání slvy císařství vyhazuje do vzduchu čepici. (obr. 15)

67 Mj. přibh inspirovan Haradou DŹukiim dobvajcm bránu Hjonmu. (Saya, 2011, s. 85)

prospěch. Herci kabuki, kteří od dětství pilovali formln způsob vystupování, nebyli totiř schopni přirozen zahrát moderní bitvu. (Saya, 2011, s. 80)

Kawakamiho ochotníci se na sebe na jeviřti zkrátka vrhli, coř v očích obecnstva bylo daleko přesvdivjř a jistě i mnohem více vzruřujc. (Saya, 2011, s. 81) Kawakami si navíc z Francie, kam se krátce před válkou vypravil studovat evropsk divadlo, přivezl nápady, jak udělat představen jeřt aknjř. Při řermřskch soubojích odletovaly jiskry, a také se za tmy přestavovala scéna. (Hjd, s. 108) Při střelbě na jeviřti dokonce bouchaly petardy. (Saya, 2011, s. 79)

4.2.4 Dalř projevy válečného nadřn

Kromě divadla a mediln produkce se válka promítla i do dalřch oblastí tvorby. řrok oblibě se třily vlen psn. První z nich se snařily oslavit správnost japonského cíle, přpadn ořivovaly star antipatie vci n s pomocí odkazování na konflikty 80. let. Jedna z jeřt předválečných psn, volající po pochodu na Peking, dokonce dvala nanm za vinu smrt Saigóa a kuba.⁶⁸

Postupn se pevařujcm tématem stalo hanobn nan jakořto slaboch a zbablc. (Saya, 2011, s. 2-4; Keene, 1971, s. 133) Mezi oblíbenými náměty byly i osudy statečného trubae a udatného námořníka a také prce zdravotních sester. (Ogasawara, 1998, s. 87) Vojensk psn pak doputovaly i do řkolnho pstřed, a to díky tomu, ře od roku 1886 v souvislosti s Moriho reformami získala tlesn výchova militaristick rozměr: pochodov cven (*tairecu und*, 列運動) byla celosttn přejmenovna na vojenskou tělesnou výchovu (*heiřiki tais*, 兵式体操), a na jejich provdn dohlřel důstojník. (Hjd, s. 108)

Jiř v listopadu 1894 se do lavic dostala série čítanek společnosti *Fukjřa*, kteří kromě obligátních text o císařovně Dřing obsahovala také kapitolu o mongolských invazích a dále aktuln texty o řirakami Gendřirovi, Haradovi Dřkcm a bitvě na řece Jalu. (Saya, 2011, s. 128-129) Msto se nařlo i pro článek objasnujc dvě povinnosti obyvatel Japonska, a sice vojenskou sluřbu a placen dan. (Saya, 2011, s. 130)

⁶⁸ Toto obvinn je opravdu hodně za vlasy ptařen, ale zřejmě mlo jistou popularitu: kdyby na zatku 70. let vláda vytáhla do Koreje a do boje s Čínou, nestal by se ze Saigóa vdce opozice, nespchal by po potlaen Sacumskho povstání sebevrařdu, a tudř by ani řdn extremist neměl důvod spchat atentát na kubu. (Saya, 2011, s. 5)

Na děti takto působil nejen vzdělávací systém, ale celkov společensk nálada. Hrakřství byla pln vojenských apek, šavlí, trubek a panenek v podob japonských vojáků i vzdvajcch se ňan. Dtsk časopisy zveřejňovaly prakticky stejn vlen obsah, jako „dospl“ noviny, jen uzpsoben věku svých čtenářů. (Saya, 2011, s. 120)

V md byla stolní hra na způsob žížal, *suguroku*, kde poblíž startu jednotliv pole nesla názvy jíž vybojovaných bitev, ale směrem k cíli se objevila ist spekulativn msta, jako řen-jang (Mukden), Tiencin, Peking a ínsk kapitulace (Saya, 2011, s. 120-121), což opět ukazuje na nenasytn rozpoložení japonsk společnosti.

Děti samozřejmě reagovaly po svém a hra „na válku“, jak ji popsal deník *Jomiuri* 3. září 1894, se stala oblíbenou zábavou na tokijských předměstích. Družstvo představující čínskou armádu si pochopiteln muselo vyrobit z njak šňůry copánky a vtzn „japonsk armáda“ je pak svzan jako zajatce vodila po okolí. (Saya, 2011, s. 121)

Když se večer dti vrátily dom, mohly si něco přečíst z knžky *Pohádky na dobrou noc o poroben ňk aneb Kuráž japonských chlapců* (*anan seibacu kodomo no jorubanaši: iimei Nihon dandži no seišin* nn征伐子供の夜ばなし : 一名・日本男児の精神),⁶⁹ která vyřla v roce 1894. Na jejím obalu je zachycen klčina v samurajskm oděvu třimajc japonskou vlajku, kter se msto na koni veze na zdechpcho čínského vojáka. (obr. 17)

Na vlen vln se snažili vydělat nejen nakladatel, ale i prodejci běžného spotřebního zboží. Během konfliktu se tak Japonci mohli mít mýdlem *Vlen kořist* ve tvaru hlavy ňana, přpt si *isřskm vítězstvím* i *nobijcem* (nov značky sake) a k tomu vykouřt cigaretu *Triumf*. Nekuřáci si pod stejnm názvem mohli koupit kreky nebo si v restauraci objednat *triumfln duřen* i *zborovou polvku*, přpadn nespočet druh vítězného občerstvení, od nudl až po suř. (Saya, 2011, s. 104)

Kromě takovýchto spontánních projev válečného zápalu se objevovaly i akce více či méně organizovan. Vlen kořisti (vlajky, uniformy, gongy, bubny, trubky apod.) byly nejprve k vidn po celém Japonsku v rámci putovních výstav, a poté jako dar císaři

⁶⁹ Hanliv oznaen *anan*, kter se v této době začalo pro Číňany používat, odkazuje na prase (Unno, 1992, s. 76), asociaci je zde zřejmě nsk typick dobov zpsobpravy vlasů. Dalř běžnou nadávkou bylo slovo *ankoro*, patrn zkomolenm čínského *ung-kuo-žen* (Číňan), a také prasečí ocásek - *tonbi* (豚尾). (Keene, 1971, s. 138)

uloženy ve zvlstn síni v zahradách paláce. (Saya, 2011, s. 104; Unno, 1992, s. 78)

Po vítězných bitvách se pořádaly prvody, kterm vřude nadřen přihlíželi diváci. Tokijsk městsk oslavy vítězství, které se konaly 9. prosince 1894 v Uenu, byly první obdobnou masovou akcí v Japonsku - navřtvilo ji přes 50 tisíc lidí. (Saya, 2011, s. 113) Mohli zde vidět polní nemocnici, obřad za padl i námořní bitvu na jezírku řinobazu. Modely Ting-juanu a žen-juanu se potopily po zásahu skutenm torpédem.⁷⁰ (Saya, 2011, s. 108, 112-113) Kawakamiho skupina předvedla svůj hit *Velkolep a uchvatn čínsko-japonsk válka*.

Podobn velkolepého a hlavn nadřenho uvítání se dostalo i císaři, kdž se 30. května vrtl z Hirořimy zpět do Tokia. (Saya, 2011, s. 114)

4.3 Vliv čínsko-japonsk války na japonskou společnost

Proměny, kterými japonsk Źurnalistika prořla v 80. letech, umožnily, že se jejich prostřednictvím mezi lid pottkem léta 1894 efektivn rozřirily názory provlen naladn inteligence. Vzhledem k tomu, že se v jejich řadách nenařel nikdo, kdo by hájil opan stanovisko, není překvapiv, že japonsk lid přijal takov názor za vlastn. Tato jednotnost názorů musela být navíc v porovnání se spory, které provázely pottky parlamentní politiky, z pohledu obyčejného čtenáře svm způsobem uklidņujc a lkav svou přehlednost.

Domnívám se ale, že ke skuten aktivnímu a plořnmu lidovému zapojen dořlo ař po zahjen války. Teprve po jejím vypuknutí prý byla denn Ginza, tehdy sdlo vřech novinových společností, pln lid, kter si přišli prohlédnout vylepen výtisky deníků nebo koupit zvlstn vydání. Poprvé se obsahem tisku stalo něco, co bylo očekáváno ze dne na den, něco, pro co se vyplatilo ráno běžet i ze znan dlky. (Saya, 2011, s. 28)

Kolem roku 1890 byla cirkulace novin jeřt poměrně omezen. Na scéně působí čtyři nejvtř deníky, v jejich čele sack deník *Asahi*⁷¹ s 50 tisíci výtisků denn, dále tokijsk

---

70 Tato demonstrace byla ist symbolick, ob lod se sice zuastnily střetu s japonskm námořnictvem v bitvě na řece Jalu, kde byly vřak pouze pořkozeny. Ting-juan, zasaženou torpdy, nechal její kapitán Liou Pu-chan potopit (Ogasawara, 1998, s. 94) v závěru bitvy o Wej-haj-wej, kter trvala do 12. února 1895, en-juan po válce zabrali Japonci a pod jejich vljkou se zuastnila i bitvy u Cuřimy v rusko-japonsk válce. (Kovařík, 2012, s. 46)

71 *Osaka asahi řinbun* (大阪朝日新聞), vycházely 1889 ař 1940.

deník *Jamato*,⁷² *Pořtovní noviny* a tokijsk varianta *Asahi*, kařd z těchto titulů vydával denn asi 20 tisíc kopií. Dalř noviny vycházejí ve vrazn niřších nákladech. (Huffman, 1997, s. 386)

V roce 1895 si uř vřak sack *Asahi* denn přečetlo přes 100 tisíc lidi, tři denky⁷³ si denn kupovalo vrazn více neř 50 tisíc osob, a dalř dva tituly⁷⁴ nařly kařd den téměř 50 tisíc čtenářů. (Huffman, 1997, s. 386) ínsko-japonsk válka tak v podstatě vyvolala informan revoluci.

Před obdobím Meidži se jakkoli novinky a zprávy řřily hlavn prostřednictvím vypravěčů a řeptandy. (Saya, 2011, s. 43) I tehdeřm přijemcm těchto zpráv snad bylo jasn, ře vře, co se povd, nemusí být pravda.

Nyní jsou ale najednou shodn zprávy dostupn na papíře tisícm lidi naráz, oproti dřivřm dobm prakticky okamřit. Navíc tyto zprávy často pocházejí od reportérů přimo z msta děje. Pravdivost takových zpráv v očích čtenářů jist musela být mnohem vřř. To, co se psalo v novinách, utvářelo najednou prakticky nezpochybnitelnou kolektivn realitu.

Tato realita je vřak produktem jednostranného zobrazen událostí, kter nepřipouř pochyby o japonskm postupu. Velice zkreslen se k japonsk veřejnosti dostaly třeba informace o masakru civilist, následujícím po dobyt Port Arthuru, jehoř rozsah dodnes nebyl uspokojiv objasněn. řokujc zprávy o nm do světa poslal korespondent denku *The World*. (Unno, 1992, s. 77) Japonsk tisk na to svorn zareagoval tak, ře začal kritizovat zahranin reportře o této události jako nepodlořen. *Nov zprávy* přišly dokonce 30. prosince 1894 s vysvtlenm, ře zpadn mocnosti mají prost strach z rychlosti japonsk modernizace, a tak se Japonsko snař vřemořn oernit. (Saya, 2011, s. 48-49) Japonsk veřejnost, přesvden o tom, ře jejich zem je vzorem civilizovanosti, nyní konen sklízela plody třesk práce předchzejcch let a řádnou kritiku slyřet nechtěla.

---

72 やまと新聞, vycházely 1886 ař 1945.

73 řlo o *řřed* (*o řinbun*, 中央新聞, vycházely 1891 ař 1940), *sack deník* (*Ósaka mainii řinbun*, 大阪毎日新聞, vycházely 1888 ař 1943) a *Jorozu h* (萬朝報, vycházely 1892 ař 1940). (Huffman, 1997, s. 386)

74 Jednalo se o *Obchodn deník* (*gai řgj řinp*, 中外商業新報, vycházel 1889 ař 1942) a tokijsk deník *Asahi*. (Huffman, 1997, s. 386)

Noviny a vizuln média předkládaly masivn vrstevn nových čtenářů určit stereotypn obraz Číny a ian. Japonsko se díky tomuto obrazu najednou stává jedinou pokrokovou zem v Asii, Čína je náhle symbolem všeho zpatenickho. Je poveřiv, Japonsko veř rozumu. int vojáci jsou nejednotn neukznn chtra bojující pro peníze, japonští mají disciplínu, star se o n stát a do bitvy jdou vyzbrojeni vlastenectvím jako jeden muř. (Saya, 2011, s. 39-43)

Obzvlst vrazn byl v médiích zobrazován rozdln pstup ke smrti, coř je velice dbře patrn na dvevořezech *Tváři v tvář smrti zvolal slva* (obr. 15) a *Potopen chao-jungu* (*j inbocu*, 超勇 沈没, obr. 16). Japonsk námořník umírá s hrdostí a provoláním slvy na rtech, ti int mají ve tváři hrůzu, mchaj zoufale rukama nebo se snař uprchnout z dosahu vln.

insk strach ze smrti a ochota padnout do zajetí se zdála japonskou veřejnost primo znechucovat. (Keene, 1971, s. 138, 144) Takto se postupn vichni inan v jejich ocih stávají zbabělci, a jedin, kdo si vyslouřil alespoň trochu obecnho uznání, byl admirál Pei-jangsk flotily Ting Źu-chang, protože po prohran bitvě o Wej-chaj-wej s řadost o milost pro svoje podřizen spchal raději sebevrařdu.⁷⁵ (Ogasawara, 1998, s. 94) V *Národních listech* z 21. února 1895 pak jeho smysl pro est vyzdvihl i Tokutomi Soh. (Ogasawara, 1998, s. 95)

Intelektuálové, zapojující se do debaty o smířením pobytu a hrozícím zvyšenm kontaktu s cizinci, prisuzovali na zklad porovnávání s jinými národy Japoncům urit rysy jř na přelomu 80. a 90. let. Nyní se ale Japonsko pustilo do konfliktu se státem, kter mu byl po stalet kulturním vzorem, a z tohoto srovnání vychází nejen jako vítěz na vlenm poli, ale také jako národ, kter svého oponenta v kařdm ohledu morln pevyřuje. To prineslo zvyřeni nejen národního vdom, ale také národního sebevdom. O kvalitách i těch nejprostřch Japonců jř nikdo nepochybuje.

Tato nov nabyt sebedůvěra se pak promítla i v přistupu ke vztahu se Západem. Někteří najednou vid Japonsko nejen jako posla civilizace v Asii, ale dokonce jako jednu z budoucích světových mocností, jak uvedl například vzdělanec Nakaniři Uřir jř v novoročním vydání časopisu *Slunce* z roku 1895. (Zachmann, 2009, s. 41, 177)

75 Jeho karikatura od Kijoiky (obr. 5) je v porovnání s ostatními téměř laskav. Zpodobnil ho jako postavu Kanbeie z přbhu 47 rnin (*řingura*, 忠臣蔵). Z dvevořezu od Mizuno Tořikaty, na kterm si Ting Źu-chang, v ruce kalšek s jedem, zachovává svou hrdost, smutek primo iř. (obr. 7)

Obzvlst po Trojintervenci rezonuje tiskem debata o tom, zda by Japonsko nemlo uzavřít spojenectví s některou se západních mocností. Podle komentáře v tokijskm vydání *Asahi* z 5. srpna 1896 se v t době třila oblb představa spojenectví s Velkou Británií i Ruskem, ale nařli se i tací, kter hlásali, že Japonsko uř vůbec řdn spojence nepotřebuje. (Zachmann, 2009, s. 43-44, 178)

ínsko-japonsk válka přinesla hrdiny, se kterými se mohli jednotliv Japonci snadno identifikovat. Tito hrdinové se stávají zosobnnm ctností, kter jsou, vlivem porovnávání s Hrdinov se tedy vlastn stávají symboly národa, ovšem symboly zcela jiného typu, neř císař. Ten stále zůstává emblémem *národní pospolitosti*, hrdinové vřak umořņuj lidu se s někým ztotořit. Jejich vyzdvihováním nejen v novinách, ale také ve řkolnch učebnicích a na dřevořezech se tyto symboly dostávají i mezi méně gramotnou ast populace a mezi děti, citliv vnímající společenskou atmosféru.

S postavou bojovníka, kter se slovy o oddanosti vlasti a císaři na rtech padne ve válce, se samozřejmě mohli primrn ztotořit hlavn dalř potenciln vojáci.⁷⁶ V masivním měřítku tak dochází k divokému formování různých dobrovolnických oddl, ve kterm se aktivn angařuje i dříve poměrně problematick vrstva bývalých samurajů. (Saya, 2011, s. 96-97) Antipatie vůči meidžiiovsk vládě, kter stále ptrvvaly v některých oblastech, jako byla např. prefektura Gunma, tak mizí právě během čínsko-japonsk války. (Saya, 2011, s. 10)

Tento konflikt vřak přinesl i dalř vzory, a ani jiné skupiny obyvatel tedy neměly o dobr přklady nouzi. Pozornosti se dostalo nejen prac zdravotních sester, ale také odhodlání nejprostřřho obyvatelstva, kter svou angařovanost dvalo najevo přispvnm do četných dobročinných sbírek. Přklady tch nejchudřch se často dočkaly otiřtn v novinách (Saya, 2011, s. 100), a hrdinou slouřcm vlasti a císaři se tak mohl stát opravdu kařd.

Válka přinesla nejen rozřřen vdom národní identity mezi masy, ale spojenm pod společn cíl také umořņila pocit sounleřitosti i mezi dosud znesvářenými skupinami. Po osm a půl měsíce tak panovala mezi vládou, politickými stranami, představiteli inteligence

---

⁷⁶ Po japonskm vítězství v čínsko-japonsk a později i rusko-japonsk válce mnoho mladých Japonců považovalo za svůj vzor idealizovan obraz vojáků, připadn dobrodruhů, kter řřili slávu Japonska na kontinent. (Karlin, 2002, s. 70)

a lidem nzorov shoda. Tuto jednotu vřak rzn ukončila Trojintervence, přes kterou se veřejnost, asten jiř zklaman tím, že válka neskončila triumfálním vstupem japonsk armády do Pekingu,⁷⁷ nedokázala přenést. Společností cloumal vztek nad takovou potupou a tisk byl znovu pln kritiky namřen proti vládě. Nkter, jako Tokutomi Soh, j zazlvali, že se vzdala pořadavkm mocností přilíš snadno, jin, jako Kuga Kacunan, j vyitali krtkozrakou zahranin politiku. (Zachmann, 2009, s. 37)

Jak ale podotkl Mucu, agresivn a roztahovan rozpoložení japonsk veřejnosti před koncem války by neumořnilo skromnjř mrov podmínky. Byl si dobře vědom toho, že japonsk nároky vyvolají roztrřku ve vztahu s mocnostmi. Věděl ale, že takov varianta je lepř, neř kdyby přednesl střizlivjř návrh mrov smlouvy, riskoval vznik lidových bouří a ohrozil tak domácí stabilitu. (Mutsu, 1982, s. 251-252)

---

⁷⁷ Belgick velvyslanec, Albert d'Anethan, př dokonce přirovnal atmosféru, která zavládla v hlavním mst po vyhlášení míru, k nrodnmu smutku. (Zachmann, 2009, s. 36)

5 Závěr

ínsko-japonsk válka znamenala obrovsk pedel. Jednak politick, protože Japonsko definitivn vtáhla do vru mezinárodní politiky, a navzdy zmnila vztah se státem, v jehož stnu doposud Japonsko stálo.

Dále spoleensk, protože po ní již na sebe Japonci nenahlželi stejn, jako dřive. Zapůsobila jako katalyzátor a zesílila inek aktivit, kter do té doby podnikala ke sjednocen národa vláda, a kterými se tento národ snaila pozvednout vrstva inteligence. Domnívám se, že i bez čínsko-japonsk války by tyto aktivity byly spšn, jen by to podstatn dle trvalo.

Válka představovala také zlom kulturn, odstřihla star umleck formy od nových. Po čínsko-japonsk válce ji náleží vsadn msto vizuálního média fotografii, nikoli dřevořezu. Ten se napřst stává drahou záležitostí určenou znalcům. (Keene, 1971, s. 162) Souasn a populrn tma, jak válka představovala, také odřzlo moderní divadlo od *kabuki*, kter je napřst vnímáno jako tradin, navzdory tomu, že během období Edo, tedy vlastn ještě nedávno, zpracovávalo dobov spoleensk témata. (Saya, 2011, s. 90) Určila také podobu japonských novin, kter se během války definitivn orientují na zpravodajství a snaží se stále více vycházet vstřic přnm veřejnosti. (Huffman, 1997, s. 220)

Přesto vsak čínsko-japonsk válka dnes, co se týče pozornosti, stojí ponekud stranou mladřch, a bohuel mnohem niivjřch konfliktů, do kterých se Japonsko pustilo po ní. Přesto by neměla být zapomenuta. Ji během ní se objevily nkter neblah rysy, kter později dosáhly zničujících rozměrů, jako armáda, kter si nenechá poroučet, a nekritick přstup tisku a veřejnosti k problematickm událostem, jako byl masakr v Port Arthuru.

Japonsk společnost díky válce došla konen jednoty. Dalo by se říci, že byla jednotn a přli - nebylo v ní toti nikoho, kdo by se odvážil postup Japonska kritizovat. A takov situace je vzdy nebezpen, protože je zneuiteln. Kdy Mucu Munemicu viděl s jakým nadenm a jak jednohlasn byla japonsk veřejnost ochotna přnšet oběti za reformaci Koreje, rozhodl se toho využít, ačkoli jeho primárním cílem bylo prost posílit japonsk pozice v této oblasti. Doufal, že se skrze reformy podaří buď napravit skřpjc vztahy s inou, anebo že dojde k urychlen konen roztrzky, to výše s podporou národa za zady. (Mutsu, 1982, s. 29-30)

Lidé mají obecn tendenci si myslet, že jsou lepší - než jsou jejich soused, než byly předcházející generace, než stoupcenci toho a toho názoru. Jsme ale skuten lepší, než byli ti, kteří na konci 19. století věřili ve svůj národ natolik, že za něj šli nejen zemřít, ale také zabíjet, v přesvdení, že jejich válka je spravedliv?

V Japonsku se soustrednou prací vlády a nadšením tisku povedlo vytvořit nejen představu japonského národa, ale také přesvdení o tom, že má tento národ povinnost jít do války. Rychlost, jakou společnost tohoto přesvdení dosáhla, a jak hladce ho proměnila v činy, je dsiv.

Je společnost počátku 21. století ve schopnosti kriticky zhodnotit působení médií, či dokonce vzdělávacího systému, lepší, než byla ta japonská na konci století devatentho? Nebo jsme schopni vidět sílící nacionalistickou linku thnoucí se novinami před a během čínsko-japonsk války jenom proto, že nás od ní dělí tisíce kilometrů, 110 let a k tomu víme, kam tato linka nakonec dospěla?

Pokud tomu tak je, pak doufám, že nám studium vzniku nacionalismu pomůže včas odhalovat způsoby, jakými na nás působí. Protože jak ukazují například události posledních měsíců na Ukrajině, národy a nacionalismus jako nástroje politických cílů ve světových dějinách ještě neřekly poslední slovo.

6 Seznam použit literatury

6.1 Primrn prameny

IZUMI, Kjka, 1912. *Kjka ř: Jobihe*. Tkj: řn'jd. s. 74-84. Dostupn z: <http://kindai.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/886049>

KUNIKIDA, Doppo, 1908. *Aitei cřin*. Tkj: Sakura řob. Dostupn z: <http://kindai.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/888943>

MUTSU, Munemitsu, 1982. *Kenkenroku: A Diplomatic Record of the Sino-Japanese War, 1894-95*. BERGER, Gordon M. Tokyo: The Japan Foundation.

Niřřin sens emaki: dai nana Kkaisen no maki, 1895. Ed. SUZUKI řtar. Ilust. GOT Tokudřir. Tkj: řn'jd.

Niřřin sens gah: Nihon kokumin no kinen, 1894. Ed. KAN'EI Jamazaki. Tkj: Kokkad. Dostupn z: <http://kindai.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/899977>

VRZ, E.S., 1896. *Národní listy: Epiřtoly ze řaponska*. Praha: Julius Grégr, roč. 36, . 145. ISSN 1214-1240.

6.2 Sekundární prameny

ANDERSON, Benedict R., 2008. *Představy společenství: úvahy o původu a řření nacionalismu*. 1. esk vyd. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1490-8.

CUDřI, Nobuo, 2005. *Nihon bidřucu no rekiři*. Tkj: Tkj daigaku řuppankai. ISBN 978-4-13-082086-8.

DIESINGER, Gunter, 1986. *Japanische Farbholzschnitte. II, Kriegsbilder aus der Meiji-Zeit*. Hamburg: Museum für Kunst und Gewerbe. ISBN 37-672-0974-8.

DOAK, Kevin M., 2007a. *A history of nationalism in modern Japan placing the people*. Leiden: Brill. ISBN 978-904-7411-826.

DOAK, Kevin, M., 2007b. National Identity and Nationalism. In: TSUTSUI, William M. *A companion to Japanese history*. Malden, MA: Blackwell Pub., s. 528-544. ISBN 9781405116909.

GOMBRICH, E., 2010. *Přbh umn*. 2. vyd. Praha: Argo. ISBN 80-720-3143-0.

GLUCK, Carol, 1985. *Japan's modern myths: ideology in the late Meiji period*. Princeton: Princeton University. ISBN 0-691-00812-4.

IRIYE, Akira, 1989. Japan's drive to great-power status. In: JANSEN, Marius B. *The Cambridge history of Japan: The Nineteenth Century*. 1st pub. Cambridge: Cambridge University Press, s. 721-782. ISBN 9780521657280.

JANSEN, Marius B., 2000. *The making of modern Japan*. Cambridge, Mass: Belknap Press of Harvard University Press. ISBN 06-740-0334-9.

KARLIN, Jason G., 2002. The Gender of Nationalism: Competing Masculinities in Meiji Japan. *Journal of Japanese Studies*. ro. 28, . 1, s. 41-47. Dostupn z: <http://www.jstor.org/stable/4126775>

KOVAŘK, Jiř, 2012. *Cuřima: poslední bitva rusko-japonsk vlky na moři*. 1. vyd. Třeb: Akcent. ISBN 978-80-7268-919-4.

HROCH, Miroslav, 2009. *Nrody nejsou dlem nhody: prtiny a předpoklady utvření modernch evropskch nrod*. Vyd. 1. Praha: Sociologick nakladatelstv. ISBN 978-80-7419-010-0.

HUFFMAN, James L., 1997. *Creating a public: people and press in Meiji Japan*. Honolulu, Hawaii: University of Hawai'i Press. ISBN 08-248-1882-2.

KEENE, Donald, 1971. The Sino-Japanese War of 1894-95 and Its Cultural Effects in Japan. In: SHIVELY, Donald H a BLACKER, Carmen. *Tradition and modernization in Japanese culture*. Princeton, N.J.: Princeton University Press, s. 121-175. ISBN 0691030723.

SAYA, Makito. 2011. *The Sino-Japanese War and the birth of Japanese nationalism*. 1st English ed. Tokyo: International House of Japan. ISBN 978-4-924971-30-1.

MASON, Penelope E., 1993. *History of Japanese art*. New York: Harry N. Abrams. ISBN 08-109-1085-3.

MASSACHUSETTS INSTITUTE OF TECHNOLOGY. *MIT Visualizing Cultures* [online]. [cit. 2014-08-31]. Dostupn z: <http://ocw.mit.edu/ans7870/21f/21f.027/home/index.html>

NOTEHELPER, Fred G., 2006. The Meiji Restoration. In: DE BARY, William Theodore a Yoshiko Kurata DYKSTRA. *Sources of Japanese tradition*. 2nd ed. New York: Columbia University Press, s. 669-693. ISBN 023112984x2.

OGASAWARA, Miki, 1998. *Egakareta Niřšin Sens: Bungaku to rekiřigaku no hazama de*. Okajamaři: Niři Nihon hki řuppan. ISBN 47-952-1892-7.

PROKOP, Vladimír, 2003. *Djiny literatury od starovku do poátku 19. století*. 1. vyd. Sokolov: O.K. - Soft.

PYLE, Kenneth B., 1969. *The new generation in Meiji Japan: problems of cultural identity, 1885-1895*. Stanford, Calif: Stanford University Press. ISBN 978-0804706971

REISCHAUER, Edwin O. a Albert M. CRAIG, 2008. *Dějiny Japonska*. Vyd. 2., dopl., Praha: Nakladatelství Lidové noviny. ISBN 978-80-7106-843-3.

RUBINGER, Richard., 2006 Education in Meiji Japan. In: DE BARY, William Theodore a Yoshiko Kurata DYKSTRA. *Sources of Japanese tradition*. 2nd ed. New York: Columbia University Press, s. 750-788. ISBN 023112984x2.

UNNO, Fukuju, 1992. *Niššin ničiro sens*. 1.vyd. Tkj: řueiřa. ISBN 4-08-195018-0.

WATTLES, Miriam, 1996. The 1909 Ryt and the Aesthetics of Affectivity. *Art Journal*, vol. 65, no. 3, s. 48-56.

ZACHMANN, Urs Matthias, 2009. *China and Japan in the late Meiji period: China policy and the Japanese discourse on national identity, 1895-1904*. 1st publ. New York: Routledge. ISBN 978-0-415-48191-5.

7 Seznam tiskovin

Název používaný v textu práce	Japonský název	Znakový zápis
Asahi - tokijská verze	Tókjó asahi šinbun	東京朝日新聞
Asahi - ósacká verze	Ósaka asahi šinbun	大阪朝日新聞
Deník Gifu	Gifu ničiniči šinbun	岐阜日々新聞
Ilustrované liberální noviny	E iri džijú šinbun	絵入自由新聞
Jamato	Jamato šinbun	やまと新聞
Japonec	Nihondžin	日本人
Japonsko	Nippon	日本
Jorozu čóhó	Jorozu čóhó	萬朝報
Každodenní noviny	Mainiči šinbun	毎日新聞
Liberální noviny	Džijú šinbun	自由新聞
Listy z hlavního města	Mijako šinbun	都新聞
Národní listy	Kokumin šinbun	国民新聞
Nové zprávy	Džidži šinpó	時事新報
Ósacký deník	Ósaka mainiči šinbun	大阪毎日新聞
Poštovní noviny	Júbin hóči šinbun	郵便報知新聞
Pravdivá kronika čínsko-japonské války	Niššin sensó džisseki	日清戦争実績
Přítel národa	Kokumin no tomo	国民之友
Slunce	Taijó	太陽
Střed	Čúó šinbun	中央新聞
Tokijský deník	Tókjó ničiniči šinbun	東京日々新聞
Tokijský ekonomický magazín	Tókjó keizai zašši	東京経済雑誌
Zahrada mládí	Šónen'en	少年園
Zpravodaj orientální společnosti	Tóhó kjókai hókoku	東方協会報告

8 Seznam obrázků

Obr. 1

Eugne Delacroix - Svoboda vede lid na barikády

Delacroix, Eugne -- Britannica Online Encyclopedia. *Encyclopaedia Britannica* [online]. [cit. 2014-08-23]. Dostupn z: <http://www.britannica.com/media/full/180456>

Obr. 2

Kjkacu - Obraz ltho boje mezi Ruskem a Japonskem

"An Illustration of a Fierce Russo-Japanese War Battle" by Kykatsu, May 1904.

MASSETCHUSETTS INSTITUTE OF TECHNOLOGY. *MIT Visualizing Cultures* [online]. [cit. 2014-08-23]. Dostupn z:

http://ocw.mit.edu/ans7870/21f/21f.027/throwing_off_asia_01/2000_458_1.html

Obr. 3

Kobajaři Kijoika - Naše armáda toi na insk tábor v Pchjongjangu

DIESINGER, Gunter, 1986. *Japanische Farbholzschnitte. II, Kriegsbilder aus der Meiji-Zeit*. Hamburg: Museum für Kunst und Gewerbe, s. 6. ISBN 37-672-0974-8.

Obr. 4

Kobajaři Kijoika - Naše armda vzdoruje třeskat zim v tboře u Jing-kchou

2000_419. MASSETCHUSETTS INSTITUTE OF TECHNOLOGY. *MIT Visualizing Cultures* [online]. [cit. 2014-08-31]. Dostupn z:

http://ocw.mit.edu/ans7870/21f/21f.027/throwing_off_asia_01/gallery/pages/2000_419.htm

Obr. 5

Kobajaři Kijoika - Kanbei pch seppuku

DIESINGER, Gunter, 1986. *Japanische Farbholzschnitte. II, Kriegsbilder aus der Meiji-Zeit*. Hamburg: Museum für Kunst und Gewerbe, s. 28. ISBN 37-672-0974-8.

Obr. 6

Kabajaři Kijoika - Přetahovan

DIESINGER, Gunter, 1986. *Japanische Farbholzschnitte. II, Kriegsbilder aus der Meiji-Zeit*. Hamburg: Museum für Kunst und Gewerbe, s. 25. ISBN 37-672-0974-8.

Obr. 7

Mizuno Tořikata: Ding Ruchang pch sebevražd

IMP_44_74. MASSETCHUSETTS INSTITUTE OF TECHNOLOGY. *MIT Visualizing Cultures* [online]. [cit. 2014-08-25]. Dostupn z:

http://ocw.mit.edu/ans7870/21f/21f.027/throwing_off_asia_01/gallery/pages/IMP_44_74.htm

Obr. 8

Ogata Gekk - Kapitän Higui drží ínskho sirotka při toku na Wej-chaj-wej
2000_183_1.jpg. MASSETCHUSETS INSTITUTE OF TECHNOLOGY. *MIT Visualizing Cultures* [online]. [cit. 2014-08-24]. Dostupn z:
http://ocw.mit.edu/ans7870/21f/21f.027/throwing_off_asia_01/image/2000_183_1.jpg

Obr. 9

Watanabe Nobukazu - útok na Wej-chaj-wej
2000_360_1.jpg. MASSETCHUSETS INSTITUTE OF TECHNOLOGY. *MIT Visualizing Cultures* [online]. [cit. 2014-08-24]. Dostupn z:
http://ocw.mit.edu/ans7870/21f/21f.027/throwing_off_asia_01/image/2000_360_1.jpg

Obr. 10

Kobajaři Kijoika - Vzdor přivalu kulek sm otevřel brnu Hjonmu
“Defying a Shower of Bullets, He, Alone, Opened Hyonmu Gate” by Kobayashi Kiyochika, 1894.: MASSETCHUSETS INSTITUTE OF TECHNOLOGY. *MIT Visualizing Cultures* [online]. [cit. 2014-08-24]. Dostupn z:
http://ocw.mit.edu/ans7870/21f/21f.027/throwing_off_asia_01/2000_412_1.html

Obr. 11

Mizuno Tořikata - útok na bránu Hjonmu
2000_101_1.jpg. MASSETCHUSETS INSTITUTE OF TECHNOLOGY. *MIT Visualizing Cultures* [online]. [cit. 2014-08-24]. Dostupn z:
http://ocw.mit.edu/ans7870/21f/21f.027/throwing_off_asia_01/image/2000_101_1.jpg

Obr. 12

Podporuik Odera v bitvě o Wej-chaj-wej
2000_102. MASSETCHUSETS INSTITUTE OF TECHNOLOGY. *MIT Visualizing Cultures* [online]. [cit. 2014-08-23]. Dostupn z:
http://ocw.mit.edu/ans7870/21f/21f.027/throwing_off_asia_01/gallery/pages/2000_102.htm

Obr. 13

Zvolili smrt, aby zachránili sklad s munici
Niřšin sens emaki: dai nana Kkaisen no maki, 1895. Ed. SUZUKI řtar. Ilust. GOT Tokudžir. Tkj: řun'jd.

Obr. 14

Udatn dělostřelec
Niřšin sens emaki: dai nana Kkaisen no maki, 1895. Ed. SUZUKI řtar. Ilust. GOT Tokudžir. Tkj: řun'jd.

Obr. 15

Tváří v tvář smrti zvolal slva
Niřšin sens emaki: dai nana Kkaisen no maki, 1895. Ed. SUZUKI řtar. Ilust. GOT Tokudžir. Tkj: řun'jd.

Obr. 16

Potopen Čchao-jungu

Niřřin sens emaki: dai nana Kkaisen no maki, 1895. Ed. SUZUKI řtar. Ilust. GOT Tokudřir. Tkj: řun'jd.

Obr. 17

Obálka knihy Pohádky na dobrou noc o poroben Čnk aneb Kurř japonských chlapců RINDřID, řudřin., 1894. *Čančan seibacu kodomo no jorubanaři: iči mei Nihon dandži no seiřin*. Tkj: Micui řindřir. Dostupn z: <http://dl.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/1919812>

Obr. 18

Mapka významných řtet

UNNO, Fukuju, 1992. *Niřřin ničiro sens*. 1.vyd. Tkj: řeiřa, s. 68. ISBN 4-08-195018-0.

Obr. 19

Kapitán Macuzaki

Niřřin sens gah: Nihon kokumin no kinen, 1894. Ed. KAN'EI Jamazaki. Tkj: Kokkad, s. 5. Dostupn z: <http://kindai.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/899977>

Obr. 20

řirakami Gendřir

Niřřin sens gah: Nihon kokumin no kinen, 1894. Ed. KAN'EI Jamazaki. Tkj: Kokkad, s. 6. Dostupn z: <http://kindai.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/899977>

Obr. 21

Bitva o Pchjongjang

Niřřin sens gah: Nihon kokumin no kinen, 1894. Ed. KAN'EI Jamazaki. Tkj: Kokkad, s. 8. Dostupn z: <http://kindai.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/899977>

Obr. 22

Harada Dřkiči

Niřřin sens gah: Nihon kokumin no kinen, 1894. Ed. KAN'EI Jamazaki. Tkj: Kokkad, s. 9. Dostupn z: <http://kindai.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/899977>

Obr. 23

Nerozhodn korejsk vlda

Niřřin sens gah: Nihon kokumin no kinen, 1894. Ed. KAN'EI Jamazaki. Tkj: Kokkad, s. 1. Dostupn z: <http://kindai.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/899977>

Obr. 24

Csařsk palác v Pekingu

Niřřin sens gah: Nihon kokumin no kinen, 1894. Ed. KAN'EI Jamazaki. Tkj: Kokkad, s. 16. Dostupn z: <http://kindai.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/899977>

Obr. 25

Jorozu Tecugor - Nah kráska

Tokijsk národní galerie moderního umění. Fotografie autorky.

Obr. 26

Kiřida Rjsei - Cesta, hrz a zídka

Tokijsk národní galerie moderního umění. Fotografie autorky.

Obr. 27

Jokojama Taikan - Pouřtn lampionů

MASON, Penelope E., 1993. *History of Japanese art*. New York: Harry N. Abrams, s. 366.
ISBN 08-109-1085-3.

9 Obrazov přiloha